KALENDARZ
Gospodarski
NA ROK PAŃSKI
1826.

w WILNIE
w Drukarni na Ulicy Zamkowey
pod N. 185.

Biblioteka Jagiellońska
1002378875

KALENDARZ
GOSPODARSKI
NA ROK PAŃSKI
1826

Zawieraiący w sobie dni 365, oraz święta rzymskie i ruskie, z oznaczeniem dni galowych; wschód i zachód słońca, odmiany xiężyca, i inne ciekawe i pożyteczne wiadomości gospodarskie i astronomiczne; na końcu przydane są święta i posty Starozakonnych.

EPOKI ZNAKOMITSZE.

Od stworzenia świata - - -	5775
Od potopu - - - - - - -	4119
Od założenia Miasta Wilna -	509
Od wprowadzenia wiary S. do Litwy - - - - - - - - -	439
Od złączenia wszyst. X. w Ros. -	361
Od wynalezienia Ameryki - - -	333
Od założenia Akad. Wileńsk. -	248
Od założenia Akad. w Kijowie -	208
Od założenia Uniwersytetu w Moskwie - - - - - -	147
Od założenia Miasta Petersbur. -	123
Od przyięcia tytułu Cesarskiego w Rossyi - - - - -	105
Od założenia Akademii nauk w Petersburgu - - - - -	90
Od wstąpienia na tron Nayjaśniey. CESARZA ALEXANDRA I.	25

Dozwala się drukować — Wilno 30 Kwietnia 1825.
Cenzor Radca Kollegialny Symon Żukowski.

W WILNIE

w Drukarni Zymela, na Ulicy Zamkowey pod N. 185.

LICZBY ZWRÓTOW KALENDARSKICH I RUCHOME ŚWIĘTA.

Podług Starego Kalendarza.			Podług Nowego Kalendarza.
III.	— Złota Liczba — —	III.	
XV.	— Okrąg Słońca — —	XV.	
III.	— Epakta — — — —	XXII.	
XIV.	— Poczet Rzymski —	XIV.	
C.	— Litera Niedzielna —	A.	

ROK PERYODU JULIUSZOWEGO 6539.

Mięsopustu od Nowego roku do Popielca Niedziel 8 i dni 5.

SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.
Niedz: Starozapust: 14 Febr: vs. 22 Styc: ns.	Недѣля Мясопустная . . . 21 Февраля.
Popielec . . . . 3 Mar: vs. 8 Lut: ns.	Недѣля Сыропустная . . . 28 Февраля.
Wielkanoc . . . 18 Apr: vs. 26 Mar: ns.	Пасха Христова . . . . . . 18 Апрѣля.
Krzyż: dni 24, 25, 26 Maj: vs. 1, 2, 3 Maj: ns.	Вознесеніе Господне . . . . . 27 Маія.
Wniebowst: Pańsk: 27 Maja vs. 4 Maja ns.	Пятдѣсятница . . . . 6 Іюня.
Zielone Swiątki . . 6 Junii vs. 14 Maja ns.	Мясопустъ Петровъ . . . . . 13 Іюня.
Boże Ciało . . . . 17 Junii vs. 25 Maja ns.	Петрова поста . . 2 Недѣли и 1 дєнь.
Niedziel po Zielon: Swiątk: . 24 vs. 28 ns.	Мясопустъ Спасовъ . . . . . . 31 Іюля.
Niedz: I. Adwen: . 28 Nov: vs. 3 Grud: ns.	Мясопустъ Филиповъ . . . 14 Ноября.

WYKŁAD ZNAKOW KALENDARZA.

Nów Księżyca.	Baran.	Lew.	Strzelec.
Pierwsza Kwadra.	Byk.	Panna.	Kozieroziec.
Pełnia.	Bliźnięta.	Waga.	Wodnik.
Ostatnia Kwadra.	Rak.	Niedźwiadek.	Ryby.

Suchedni przypadają.

V. S.	N. S.
w Marcu 10, 12, 13.	w Lutym 15, 17, 18.
w Czerwcu 9, 11, 12.	w Maju 17, 19, 20.
w Wrześniu 15, 17, 18.	w Wrześniu 20, 22, 23.
w Grudniu 15, 17, 18.	w Grudniu 20, 22, 23.

* *Oznaczenie dni galowych.*

JANUARIUS, ГЕНВАРЬ, STYCZEN ma dni 31.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Luty w Styczniu.
		Nazwane jest Imie Jego JEZUS. Luc. 2.			
1	P.	NOWY ROK.	ОБРѢЗАНІЕ: ГОС:	13	Hilaryusza Pap.
2	S.	Makarego Opata.	Sylwestra Papieża.	14	Hilarego Opata.
		Aby się wypełniło, co rzeczono pr. Pror. Mat. 2.			Jana 2.
3	N.	Niedz. po N. R. Danie.	Н. предъ Богоявлен.	15	N. 2 po 3 Król.
4	P.	Tytusa Bisk. i Męcz.	Sobor 70 Apostołow.	16	Marcella Papie.
5	W.	Telesfora Pap. i Mę.	Teopemta Mę. *Post.*	17	Antoniego Opa.
6	S.	Trzech Krolow.	Богоявленіе Господ.	18	Katedra S. Piot.
7	C.	Julijana Męczeńnika.	*Sobor Sgo Jana.*	19	Ferdynanda Kr.
8	P.	Rygoberta Biskupa.	Domicyi Męczeńni.	20	Fab. i Seb. Mm.
9	S.	Marcyanny Panny.	Polieukta Męczeńn.	21	Agnieszki Pann.
		Czemuście mię szukali. Luc. 2.			Mat. 20.
10	N.	1 po 3 Król. Agatona.	Н. 1 по Богоявленіи.	22	N. Starozapust.
11	P.	Higina Męczeńnika.	Teodozego Mnicha.	23	Jana Jałmużnik.
12	W.	Raynolda Męczeńn.	Tacianny Męczeńn.	24	Tymoteusza Bis.
13	S.	*Hilaryusza Papieża.	Ermila i Strat. Mm.	25	Nawr. S. Pawła.
14	C.	Hilarego Opata.	Męczeń. Synayskich.	26	Polikarpa Bisk.
15	P.	Pawła 1 Pustelnika.	Pawła Pustelnika.	27	Jana Złotousteg.
16	S.	Marcella Papieża.	Okowy S. Piotra.	28	Ildefonsa Bisk.
		Napełniycie te stągwie wodą. Jana 2.			Luc. 8.
17	N.	2 po 3 Król. Antonie.	Н. 2 по Богоявленіи.	29	N. Mięsopustna.
18	P.	Katedra S. Piotra.	Atanaz. i Cyryl. Do.	30	Martyny Pann.
19	W.	Ferdynanda Króla.	Makarego Egipcyian.	31	Piotra Wyzna.
20	S.	Fabijana i Sebastyia.	Eufemiusza Wyzna.	1	*Feb.* Ig. B. *Wig.*
21	C.	Agnieszki Panny.	Maxyma Wyznaw.	2	Gromn. N. P. M.
22	P.	Wincentego Męczeń.	Tymoteusza Aposto.	3	Błażeja Bi. i M.
23	S.	Jana Jałmużnika.	Klemensa Biskupa.	4	Weroniki Pan.
		Ja przyidę, a uzdrowię go. Mat. 8.			Luc. 18.
24	N.	3 po 3 Król. Tymote.	Н. 3 по Богоявленіи.	5	N. Zapustna.
25	P.	Nawrócenie S. Pawła.	Grzegorza Biskupa.	6	Doroty P. i M.
26	W.	Polikarpa Bis. i Mę.	Xenofonta Kapłana.	7	Romualda Opat.
27	S.	Jana Złotoustego.	Prz. Rel. S. Jana Zło.	8	Jana *de M. Pop.*
28	C.	Ildefonsa Biskupa.	Efrema Dyakona.	9	Apolonii P. i M.
29	P.	Franciszka Salezyus.	Prz. Rel. S. Ign. Mę.	10	Scholastyki Pa.
30	S.	Martyny Panny.	Трехъ Святителей.	11	Lucyusza Bisk.
		Czemużeście bojaźliwi małowierni. Mat. 8.			Mat. 4.
31	N.	4 po 3 Król. Piotra.	Н. 4 по Богоявленіи.	12	N. Wstępna.

LUNACYE.

Słońce wstęp: w znak wodnika dn. 8 g. 1 m. 51 s. wieczor.

Pierwsza kwa. dn. 4 godziny 6 min. 19 sek. 42 z rana.

Pełnia dn. 12 godz. 1 minuty 42 sek. 42 z rana.

Ostatnia kwa. dn. 18 godz. 9 min. 47 sekun. 42 wieczorem.

Nów dn. 26 godzin. 2 min. 4 seku. 42 z rana.

M a x y m y M o r a l n e.

Kto czci Oyca swego, doczeka pociech z dziatek, a w dzień modlitwy swoiey wysłuchan będzie.

Kto się Boga boi, ten czci rodzice, i jako panom służyć będzie tym, którzy go porodzili.

FEBRUARIUS, ФЕВРАЛЬ, LUTY ma dni 28.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Marzec w Lutym.	B.Z.Z.
1	P.	Ignacego B. i M. *Wig.*	Tryfona Męczeńnika.	13	Jordana Kapła.	
2	W.	Gromniczney N. P. M.	Сретеніе Господ.	14	Walentego Mę.	
3	S.	Błażeja Bisk. i Męcz.	Symeona i Anny Pr.	15	Faus. i Jow. *Su.*	
4	C.	Weroniki Panny.	Izydora Peluzyiskie.	16	Julijan. P. i M.	
5	P.	Agaty Panny i Męcz.	Agaty Męczeńniczki.	17	Polikar. Bis. *Su.*	
6	S.	Doroty Pan. i Męcz.	Bokula Biskupa.	18	Konst. P. *Such.*	
		Nieprzyiaźny człowiek to uczynił. Mat. 13.			Mat. 17.	
7	N.	5 po 3 Król. Romual.	Н. 5 по Богоявленіи.	19	N. 2 Postu.	
8	P.	Jana *de Matta.*	Teodora Męczeńni.	20	Eucharego Bis.	
9	W.	Apolonii Pan. i Męc.	Nicefora Męczeńni.	21	Eleonory Pann.	
10	S.	Scholastyki Panny.	Charlampiusza Męc.	22	Katedra S. Piot.	
11	C.	Lucyusza Biskupa.	Błażeja Biskupa.	23	Fulgentego W.	
12	P.	Gaudentego Męczeńn.	Melecyusza Biskupa.	24	*Macieja Apost.*	
13	S.	Jordana Kapłana.	Martyniana Mnicha.	25	Wiktory. Męc.	
		Idźcie i wy do winnicy mojey. Mat. 20.			Luc. 11.	
14	N.	Starozapust. Walent.	Н. 6 по Богоявленіи.	26	N. Głucha.	
15	P.	Faust. i Jowita Mm.	Onezyma Apostoła.	27	Anastazyi Pann.	
16	W.	Julijany Pan. i Męc.	Pamfila i Porf. Mm.	28	Romana Wyzn.	
17	S.	Polikarpa Biskupa.	Teodora Męczeńnika.	1	*Mar.* Albina B.	
18	C.	Konstancyi Panny.	Leona Papieża.	2	Symplicyu: Bis.	
19	P.	Konrada Wyznawcy.	Archipa Apostoła.	3	Kunegundy Pa.	
20	S.	Eucharego Biskupa.	Leona Biskupa.	4	*Kazimie: Król.*	
		Nasienie jest słowo Boże. Luc. 8.			Jana 6.	
21	N.	Mięsopust. Eleonory.	Н. Мясопустная.	5	N. Srzodopost.	
22	P.	Katedra S. Piotra.	Znal. Rel. MM. Ewie.	6	Kolety Panny.	
23	W.	Fulgentego Wyznaw.	Polikarpa Bis. i Mę.	7	Tomasza z Akw.	
24	S.	*Macieja Apostoła.*	*Znalez. Gł. S. Jana.*	8	Jana Bożego.	
25	C.	Wiktoryna Męczeńn.	Tarazego Biskupa.	9	Franciszki Wd.	
26	P.	Alexandra Biskupa.	Porfirego Biskupa.	10	40 Męczeńniko.	
27	S.	Anastazyi Panny.	Prokopiusza Wyzna.	11	Pelagii Panny.	
		I ubiczowawszy, zamorduią Go. Luc. 18.			Jana 8.	
28	N.	Zapustna. Romana.	Н. Сыропустная.	12	N. Biała.	

LUNACYE.

Słońce wstępuie w znak ryby dnia 7 go. 4 mi. 34 se. 28 rano.

Pierw: kw. dn. 3 g. 3 m. 52 sek. 42 z rana.

Pełnia dn. 10 go. 2 mi. 4 se. 42 po południu.

Ostatnia kwa. dn. 17 go. 6 mi. 11 s. 42 z rana.

Nów d. 24 go. 6 mi. 11 s. 42 wieczorem.

Maxymy Moralne.

Wszystkie swe dzieła sprawuy w pokorze i cichości, a będziesz od wszystkich miłowany, i wyniesiony nad chwałę ludzką.

Serce które chodzi dwiema drogami, nie będzie miało szczęścia, a człowiek złego serca potknie się na nich.

Nie wstydź się bliźniego, w upadku iego, ale day mu pomoc.

Bądź cichy w słuchaniu słowa, abyś wyrozumiał; a z mądrością daway odpowiedź prawdziwą.

Jeśli masz rozum odpowiaday bliźniemu; a jeśli nie, niech będzie ręka twoja na ustach twoich, by cię nie podchwycono w niebacznem słowie, i nie był zawstydzon.

MARTIUS, МАРТЪ, MARZEC ma dni 31.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Kwiecień w Marcu.	B.Z.Z.
1	P.	Albina Biskupa.	Ewdocyi Męczeńnic.	13	Nicefora Bisku.	
2	W.	Symplicyusza Bisku.	Teodota Bisk. i Mę.	14	Zacharyiasza B.	
3	S.	Kunegund. P. *Popiel.*	Eutropiusza Męczeń.	15	Longina Ż. i M.	
4	C.	Kazimierza Królewi.	Gerazyma Mnicha.	16	Cyrylla Męcze.	
5	P.	Przenie. S. Wacława.	Konona Męczeńnika.	17	Giertrudy Pan.	
6	S.	Kolety Panny.	42 Męczeń. w Amor.	18	Edwarda Męcz.	
		Nie bedziesz kusił Pana Boga twego. Mat. 4.			Mat. 21.	
7	N.	Wstępna. Tomasza.	Н. 1 посma.	19	N. Kwietna.	
8	P.	Jana Bożego.	Teofilakta Biskupa.	20	Ludgierda Bisk.	
9	W.	Franciszki Wdowy.	40 Męczeńnikow.	21	Benedykta Opa.	
10	S.	40 Męczeńnik. *Suche.*	Konrada Męczeńni.	22	Pawła Biskupa.	
11	C.	Pelagii Panny.	Sofroniusza Patryar.	23	*Wielki Czwart.*	
12	P.	*Grzegorza Pap. *Such.*	Teofana Sygrańskie.	24	*Wielki Piątek.*	
13	S.	Nicefora Bisku. *Such.*	Prz. Rel. S. Nicefora.	25	*Wielka Sobota.*	
		Ten jest Syn móy miły. Mat. 17.			Mar. 16.	
14	N.	2 Postu. Zacharyias.	Н. 2 посma.	26	Zmartw: Pańsk.	
15	P.	Longina Żoł. i Męcz.	Agapiusza Męczeńni.	27	Poniedz: Wielk.	
16	W.	Cyrylla Męczeńnika.	Sabina i Papy Mm.	28	Gunterm. Kapł.	
17	S.	Giertrudy Panny.	*Alexego Wyznawcy.*	29	Eustachego Op.	
18	C.	Edwarda Męczeńnika.	Cyrylla Arcy-Bisku.	30	Kwiryna Męcz.	
19	P.	*Józefa Obl. N. P. M.*	Chryzanta i Daryi.	31	Beniamina Męc.	
20	S.	Ludgierda Biskupa.	MM. w Kl. S. Sabby.	1	*Apr.* T.M. *Wig.*	
		I owszem błogosławieni. Luc. 11.			Jana 20.	
21	N.	Głucha. Benedykta.	Н. 3 посma.	2	N. Przewodna.	
22	P.	Pawła Biskupa.	Bazylego Męczeńni.	3	Zwiast. N.P.M.	
23	W.	Ottona Żołnierza.	Nikona Mn. i Męcz.	4	Izydora Bisku.	
24	S.	Epigmeusza. *Wigili.*	Zacharyiasza Wyzn.	5	Wincent. Ferr.	
25	C.	Zwiastowanie N.P.M.	Благовѣщен: Богор.	6	Wilhelma Wy.	
26	P.	Teodozyusza.	*Sobor S. Gabr. Arch.*	7	Donata i Rufina.	
27	S.	Ruperta Biskupa.	Matrony Męczeńnic.	8	Apoloniusza M.	
		Zbierzcież zbywające ułomki. Jana 6.			Jana 10.	
28	N.	Srzodopost. Gunterm.	Н. 4 посma.	9	N. 2 po Wielk.	
29	P.	Eustachego Opata.	Marka Biskupa.	10	Ezechiela Pror.	
30	W.	Kwiryna Męczeńnika.	Jana Mnicha.	11	Leona Papieża.	
31	S.	Beniamina Męczeńni.	Hipacyusza Biskupa.	12	Juliusza Papież.	

LUNACYE.

Słońce wstępuie w znak barana dn. 9go. 4 mi. 48 sek. 14 rano.

Porówn. dnia z nocą. Początek wiosny.

Pierw: kw. dn. 4 g. 11 m. 36 se. 42 wieczor.

Pełnia dn. 11 g. 12 m. 22 se. 42 z północy.

Ostatnia kw. d. 18 g. 3 m. 46 s. 42 po południu.

Nów d. 26 g. 11 mi. 8 s. 42 z rana.

Maxymy Moralne.

Staway w gromadzie starcow rostropnych, i przyłączay się do ich mądrości, abyś wszelką powieść Boską mógł słyszeć, i przypowieści chwały godne, abyć tayne nie były.

Nie gardź człowiekiem w starości jego, bo i sam dóydziesz teyże starości.

Nie opuszczay starego przyiaciela, bo nowy nie będzie mu podobny.

Nie zayrzyy chwały i bogactw złośli-

APRILIS, АПРѢЛЬ, KWIECIEN ma dni 30.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. May w Kwietniu.	B.Z.Z.
1	C.	Teodory Męczennicz.	Maryi Egipcyanki.	13	Hermenegil. Kr.	
2	P.	Franciszka z Pauli.	Tyta Mnicha.	14	Tyburc. i Wale.	
3	S.	Rycharda Biskupa.	Nicety Mnicha.	15	Krescentego.	
		Czemuż mi niewierzycie. Jana 8.			Jana 16.	
4	N.	Biała. Izydora.	Н. 5 поста.	16	N. 3 po Wielk.	
5	P.	Wincentego Ferrery.	Teodula Męczennika.	17	Anicety Papież.	
6	W.	Wilhelma Wyznaw.	Eutychiusza Biskupa.	18	Eleuterego Męc.	
7	S.	Donata i Rufina.	Jerzego Biskupa.	19	Wernera Męcz.	
8	C.	Apoloniusza Męczeń.	Herodyona Apostoła.	20	Wiktora Męcz.	
9	P.	Maryi Egipcyanki.	Eupsychiusza Męcz.	21	Symona B. i M.	
10	S.	Ezechiela Proroka.	Terencyusza Męczeń.	22	Sotera i Kaja.	
		Oto Król twóy idzie ku tobie. Mat. 21.			Jana 16.	
11	N.	Kwietna. Leona.	Н. 6 Вербная.	23	N. 4 po Wielk.	
12	P.	Juliusza Papieża.	Bazylego Biskupa.	24	Woyciecha Bis.	
13	W.	Hermenegilda Króla.	Artemona Biskupa.	25	*Marka A. i Ew.*	
14	S.	Tyburcego i Walery.	Marcina Papieża.	26	Kleta i Marcel.	
15	C.	*Wielki.* Krescentego.	*Wielikiy Czetwier.*	27	Anastazego.	
16	P.	*Wielki.* Kalixta.	*Wielikaia Piatnica.*	28	Witalisa Męcz.	
17	S.	*Wielka.* Anicety.	*Wielikaia Sobbota.*	29	Piotra Męczeń.	
		Wstałci Zmartwych nie masz go tu. Mar. 16.			Jana 16.	
18	N.	Zmartw. Pań. Eleut.	Н. Пасха Христ.	30	N. 5 po Wielk.	
19	P.	Poniedz. Wielk. Wer.	Понед. свѣтлый.	1	*Maj. Fil. i Ja.* †.	
20	W.	Wiktora Męczennika.	Вторникъ свѣтлый.	2	Atanazego B. †.	
21	S.	Symona Bisku. i Męc.	Januaryusza B. i M.	3	*Znal. S. Krz.* †.	
22	C.	Sotera i Kaja MM.	Teodora Syceoty.	4	Wniebow. Pań.	
23	P.	*Jerzego Męczennika.*	Георгія Великомуч.	5	Moniki Wdow.	
24	S.	Woyciecha Bis. i M.	Sabby Męczennika.	6	Jana w Oleju.	
		Weźmiycie Ducha Swiętego. Jana 20.			Jana 15 i 16.	
25	N.	Przewodna. *Marka.*	Н. 1 по Пасцѣ.	7	N. 6 po Wielk.	
26	P.	Kleta i Marcel. Pap.	Bazylego Biskupa.	8	*Stanisł. B. i M.*	
27	W.	Anastazego.	Symeona Męczenni.	9	Grzegorza Teol.	
28	S.	Witalisa Męczennika.	Jasona i Sosypatra.	10	Izydora Rolni.	
29	C.	Piotra Męczennika.	9 Męczenników.	11	Mamerta Bisk.	
30	P.	Katarzyny Seneńskie.	*Jakóba Apostoła.*	12	Pankracego Mę.	

LUNACYE.

Słońce wstępuie w znak byka d. 8 go. 5 m. 21 se. 39 wieczorem.

Pierw. kw. d. 3 g. 2 mi. 40 se. 42 po południu.

Pełnia d. 10 g. 9 mi. 7 se. 42 z rana.

Ostatnia kwa. d. 17 g. 2 m. 45 sek. 42 z rana.

Nów dn. 26 g. 3 m. 58 se. 42 z rana.

MAXYMY MORALNE.

wemu, bo nie wiesz, które ma bydź zgubą iego.

Nie wynoś się w czynieniu roboty twoiey, ani się ociągay czasu niedostatku; bo lepszy iest, co robi, a ma dosyć wszystkiego, niż co się pyszni, a nie ma chleba.

Pierwiey niż wysłuchasz, nie odpowiaday słowa; a w pośrzodku mowy nie wtrącay się.

Robotnik opiły, nigdy się nie zbogaci; a kto gardzi małemi rzeczami, pomału upadnie.

MAIUS, MAЙ, MAY ma dni 31.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Czerwiec w Maju.	B.Z.Z.
1	S.	*Filipa i Jakóba Apo.*	Jeremijasza Proroka.	13	Serwacego Bisk.	
		Jam jest Pasterz dobry. Jana 10.			Jana 14.	
2	N.	2 po Wielk. Atanaze.	Н. 2 по Пасцѣ.	14	Zesłan. Duch. S.	
3	P.	*Znalezienie S. Krzyż.*	Tymoteusza i Maury.	15	Poniedz. Świąt.	
4	W.	Floryiana Męczenni.	Pelagii Męczennicz.	16	Jana Nep. Męcz.	
5	S.	Moniki Wdowy.	Ireny Męczenniczki.	17	Torpeta M. *Su.*	
6	C.	Jana w Oleju.	Joba Sprawiedliwe.	18	Felixa Kapucy.	
7	P.	Domicelli Panny.	*Zjawienie S. Krzyża.*	19	Pudency. P. *Su.*	
8	S.	*Stanisława Bisk. i M.*	Іоанна Богослова.	20	Bernarda S. *Su.*	
		Iż idę do Oyca.	Jana 16.		Mat. 28.	
9	N.	3 po Wielk. Grzego.	Н. 3. Николая Епис	21	N. SSS. Tróycy.	
10	P.	Izydora Rolnika.	*Symona Apostoła.*	22	Heleny Panny.	
11	W.	Mamerta Biskupa.	Mociusza Biskupa.	23	Dezyde. B. i M.	
12	S.	Pankracego Męczenni.	Epifaniusza Biskupa.	24	Joanny Wdow.	
13	C.	Serwacego Biskupa.	Gliceryi Męczenni.	25	Boże Ciało.	
14	P.	Bonifacego Męczenni.	Izydora Męczennika.	26	Filipa Ner. Wy.	
15	S.	Zofii i 3 Córek.	Pachomiusza Wiel.	27	Jana Papieża.	
		Idę do Onego, który mię posłał. Jana 16.			Luc. 14.	
16	N.	4 po Wielk. Jana N.	Н. 4 по Пасцѣ.	28	N. 2 po Swiątk.	
17	P.	Torpeta Męczennika.	Andronika Apostoła.	29	Teodozyi P. i M.	
18	W.	Felixa Kapucyna.	Teodota Męczeń.	30	Felixa Papieża.	
19	S.	Pudencyianny Panny.	Patrycyusza Biskupa.	31	Petroneli Pan.	
20	C.	Bernarda Seneńskiego.	Talileja Męczennika.	1	*Jun.* Pamfil. M.	
21	P.	Walensa Bis. i Męcz.	*Konstantyna i Hel.*	2	*Serce P. Jezusa.*	
22	S.	Heleny Panny.	Bazyliszka Męczenni.	3	Laurentyna Mę.	
		Proścież, a weźmiecie. Jana 16.			Luc. 15.	
23	N.	5 po Wielk. Dezyde.	Н. 5 по Пасцѣ.	4	N. 3 po Swiątk.	
24	P.	Joanny Wdowy. †.	Symeona Słupnika.	5	Bonifacego Bis.	
25	W.	Magdal. *de Pazis.* †.	*Znale. Gł. Sgo Jana.*	6	Norberta Bisk.	
26	S.	Filipa Nery. Wyz. †.	Karpa Apostoła.	7	Roberta Opata.	
27	C.	Wniebow. Pań. Jana.	Вознесеніе Господ.	8	Medarda Bisku.	
28	P.	Germana Biskupa.	Nicety Biskupa.	9	Prymusa i Feli.	
29	S.	Teodozyi Pan. i Męc.	Teodozyi Pan. i Męc.	10	Małgorz. Król.	
		On ci o mnie świadczyć będzie. Jana 15 i 16.			Luc. 5.	
30	N.	6 po Wielk. Felixa.	Н. 6 по Пасцѣ.	11	N. 4 po Swiątk.	
31	P.	Petroneli Panny.	Ermijasza Apostoła.	12	Onufrego Wyz.	

LUNACYE.

Słońce wstępuie w znak bliźniąt dnia 9 g. 5 m. 47 sek. 1 wieczorem.

Pierw. kwa. d. 3 g. 1 m. 53 sek. 42 z rana.

Pełnia d. 9 g. 4 m. 56 sek. 42 wieczorem.

Ostatnia kwa. d. 16 g. 3 m. 26 se. 42 wieczorem.

Nów dn. 24 g. 7 m. 36 sek. 42 wieczorem.

MAXYMY MORALNE.

Kto się rad przyłącza do nierządnic, nigdy cnotliwym bydź nie może.

Wino i nierządnice, zwodzą mądrych nawet, i rostropnych ludzi.

Lepszy iest człowiek Bogobóyny, któremu schodzi na mądrości; niżli, który ma dosyć rozumu, a przestępuie Prawa Naywyższego.

JUNIUS, ІЮНЬ, CZERWIEC ma dni 30.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Lipiec w Czerwcu.	B.Z. Z.
1	W.	Pamfilego Męczeńni.	Justyna Męczeńnika.	13	Anton. z Padw.	
2	S.	Marcel. i Piotra MM.	Nicefora Patryarchy.	14	Bazylego W. B.	
3	C.	Laurentyna Męczeńni.	Lucyliana Męczeńni.	15	Wita i Modesta.	
4	P.	Alexandra Biskupa.	Metrofana Patryar.	16	Aurelina Bisku.	
5	S.	Bonifacego Biskupa.	Doroteusza B. i M.	17	Adolfa Biskupa.	
		Odchodzę i wrócę się do was. Jana 14.			Mat. 5.	
6	N.	Zesłanie D. S. Norber.	Сошеств. Св. Духа.	18	N. 5 po Świątk.	
7	P.	Poniedz. Świąt. Rober.	Пон. Св. Троицы.	19	Gerw. i Prota.	
8	W.	Medarda Biskupa.	Вторникъ свѣтлый.	20	Sylweryu. Pap.	
9	S.	Prym. i Felic. *Suche.*	Cyrylla Arcy-Bisku.	21	Aloizego Gonz.	
10	C.	Małgorzaty Królow.	Tymoteusza B. i Mę.	22	Paulina Biskup.	
11	P.	Barnaby Apos. *Such.*	*Bartłom. i Bar. Ap.*	23	Agrypiny Pan.	
12	S.	Onufrego Wyz. *Such.*	*Onufrego Pustelni.*	24	*Na: S. Jana Ch.*	
		Dana mi jest wszystka władza. Mat. 28.			Mar. 8.	
13	N.	SSS. Trójcy. Antonie.	Н. 1. Всѣхъ Свя. *Zap.*	25	N. 6 po Świątk.	
14	P.	Bazylego W. Bisku.	Elizeusza Pr. *D.* 1 *po.*	26	Jana i Paw. Mm.	
15	W.	Wita i Modesta MM.	Ammosa Proroka.	27	Władysł. Król.	
16	S.	Aureliana Bisku.	Tychona Cudotwór.	28	Leona Pa. *Wig.*	
17	C.	Boże Ciało. Adolfa.	Тѣло Христово.	29	Piotra i Pawła.	
18	P.	Marka i Marcellina.	Leoncyusza Męczeń.	30	Pamiąt. S. Paw.	
19	S.	Gerwazego i Protaze.	*Judy Apostoła.*	1	*Jul.* Juliusza M.	
		Panie! stało się, jakoś rozkazał. Luc. 14.			Mat. 7.	
20	N.	2 po Świąt. Sylwery.	Н. 2 по Сошеств.	2	N. 7 po Świątk.	
21	P.	Aloizego Gonzagi.	Julijana Męczeńnika.	3	Awita Kapłana.	
22	W.	Paulina Biskupa.	Euzebiusza B. i Męc.	4	Elżbiety Król.	
23	S.	Agrypiny Panny.	Agrypiny Męczeńni.	5	Wilhelma Opa.	
24	C.	*Narodzenie S. Jana.*	Рождеств. Св. Іоан.	6	Izajasza Proro.	
25	P.	*Serce P. Jezusa.*	Сострa. Пр. Богор.	7	Klaudyusza Mę.	
26	S.	Jana i Pawła MM.	Dawida Mnicha.	8	Kilijana Męcz.	
		Który z was człowiek maiąc sto owiec. Luc. 15.			Luc. 16.	
27	N.	3 po Świąt. Władysł.	Н. 3 по Сошеств.	9	N. 8 po Świątk.	
28	P.	Leona Papieża. *Wigil.*	Prz. Rel. Cyra i Jana.	10	7 Braci śpiący.	
29	W.	Piotra i Pawła Apost.	Петра и Павла Апо.	11	Cypryiana Męc.	
30	S.	Pamiąt. S. Pawła Apo.	*Sobor* 12 *Apostołow.*	12	Jana Gwal. Op.	

LUNACYE.

Słońce wstę: w znak raka d. 10 g. 2 mi. 24 s. 37 rano.

Przesil: dnia. Początek łata.

Pierw. kw. d. 1 g. 9 m. 34 se. 42 wieczorem.

Pełnia d. 7 g. 12 m. 33 se. 42 z północy.

Ostatnia kw. dn. 15 g. 6 m. 6 se. 42 z rana.

Nów dn. 23 go. 9 m. 5 se. 42 z rana.

Pierw. kw. d. 30 g. 3 m. 4 se. 42 po południu.

M a x y m y M o r a l n e.

Mądry w słowach, czyni samego siebie przyiemnym.

Człowiek mądry będzie milczał aż do czasu słusznego; ale wszeteczny i głupi, nie patrzą czasu.

Mądrość zataiona, jest naksztalt skarbu zakopanego; lepszy więc jest, który tai swe głupstwo, niż człowiek, który kryie mądrość swoię.

Obmówca plugawi duszę swoię, i u wszystkich iest w nienawiści; a kto z nim rad przebywa, również obmierzłym będzie.

JULIUS, ІЮЛЬ, LIPIEC ma dni 31.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Sierpień w Lipcu.	B.Z.Z.	LUNACYE.
1	C.	Juliusza Męczeńnika.	Kozmy i Damia. Cud.	13	Małgorzat. Pan.		
2	P.	*Nawiedz. N. P. Mar.*	*Złożе. Szaty N. P. M.*	14	Bonaw. D. Koś.		
3	S.	Awita Kapłana.	Hiacynta Męczeń.	15	Rozesł. SS. Ap.		
		Odtąd już ludzie łowić będziesz. Luc. 5.			Luc. 19.		
4	N.	4 po Swiąt. Elżbiety.	Н. 4 по Сошеств.	16	N. 9 po Swiąt.		
5	P.	Wilhelma Opata.	Atanazego Mnicha.	17	Alexe. W. Wy.		Słońce wstępuie w znak lwa dnia 11 go. 1 mi. 15 sek. 18 wieczorem.
6	W.	Izajasza Proroka.	Sysoia Mnicha.	18	Symeona z Lip.		
7	S.	Klaudyusza Męczeńn.	Tomasza Mnicha.	19	Wincen. *a Pau.*		
8	C.	Kilijana Męczeńnika.	Prokopiusza Męczeń.	20	Elijasza Proro.		
9	P.	Zenona Męczeńnika.	Pankracego B. i Mę.	21	Praxedy Panny.		
10	S.	7 Braci śpiących.	*Złożе. Sz. P.* i 45 Mm.	22	*Maryi Magda.*		
		Zostaw tam dar twóy. Mat. 5.			Luc. 18.		
11	N.	5 po Swiąt. Cypryia.	Н. 5 по Сошеств.	23	N. 10 po Swiąt.		
12	P.	Jana Gwalb. Opata.	Prokla i Hilar. Mm.	24	Krystyny Pan.		Pełnia dn. 7 god. 8 min. 52 sek. 42 z rana.
13	W.	Małgorzaty Panny.	*Sobor Gabr. Archan.*	25	*Jakóba Apost.*		
14	S.	Bonawentury D. Koś.	Akwila Apostoła.	26	*Anny M. P. M.*		
15	C.	Rozesłanie SS. Apost.	Cyryiaka i Juli. Mm.	27	Pantaleona Mę.		
16	P.	*Szkapler. N. P. Mar.*	Antynogona Męczeń.	28	Botwida Męcz.		Ostatnia kw. dnia 15 go. 2 mi. 49 s. 42 z rana.
17	S.	Alexego Wiel. Wyzn.	Maryny Męczeńnicz.	29	Marty Panny.		
		Zal mi tego ludu. Mar. 8.			Mar. 7.		
18	N.	6 po Swiąt. Symeona.	Н. 6 по Сошеств.	30	N. 11 po Swiąt.		
19	P.	Wincentego *a Paulo.*	*Makr. P. S. S. B. W.*	31	Ignacego Wyz.		
20	W.	Elijasza Proroka.	Илiи Пророка.	1	*Aug.* Piot. w ok.		Nów dn. 22 godzin. 9 min. 8 se. 42 wieczorem.
21	S.	Praxedy Panny.	Symona i Jana Mn.	2	*N. P. M. Aniel.*		
22	C.	** Maryi Magdaleny.*	*Maryi Magdaleny.*	3	Znal. S. Szczep.		
23	P.	Liberyu. i Apolinar.	Trofima i Teofila.	4	Dominika Wyz.		
24	S.	Krystyny Panny.	Глѣба и Бориса.	5	*P. M. Sniežney.*		
		Strzeżcie się fałszywych Prorokow. Mat. 7.			Luc. 10.		
25	N.	7 po Swiąt. *Jakóba.*	Н. 7. Усп. Св. Анн.	6	N. 12 po Swiąt.		
26	P.	*Anny Mat. N. P. M.*	Hermolausa Męczeń.	7	Kajetana Wyz.		Pierwsza kw. dn. 29 godzin. 7 min. 53 sek. 42 wieczor.
27	W.	Pantaleona Męczeń.	*Pantaleona Męczeń.*	8	Cyryiaka Męcz.		
28	S.	Botwida Męczeńnika.	Prochora Apostoła.	9	Romana Wyzn.		
29	C.	Marty Panny G. P. J.	Kalenika Męczeńn.	10	*Wawrzyn. Mę.*		
30	P.	Abdona i Seny Mm.	Siły i Sylwana Apo.	11	Tyburcego i To.		
31	S.	Ignacego Wyznawcy.	Eudocyma Mn. *Zap.*	12	Klary Panny.		

Maxymy Moralne.

Z ust głupiego nie iest przyiemna przypowieść; bo iey nie powiada czasu swego.

Kto odkrywa taiemnice przyiacielskie, traci wiarę; i nie znaydzie przyiaciela po myśli swoiey.

Obmówca i dwóięzyczny przeklęty; bo wielu zamiesza pokoy maiących.

Kto wykrętnie mówi, iest obrzydły, i na wszystkiém mu schodzić będzie.

Maiętności niesprawiedliwych iako rze-

AUGUSTUS, АВГУСТЪ, SIERPIEN ma dni 31.

D.	T.	Swięta Rzymskie według Starego Kalendarza.	Swięta Ruskie.	L.	S. Rzymskie według nowego Kalendarza. Wrzes. w Sierpniu.	B.Z. Z.
		Odday liczbę szafarstwa twoiego. Luc. 16.			Luc. 17.	
1	N.	8 po Swiąt. Piotra.	H. 8 по Сош. *D. 1 pos.*	13	N. 13 po Swiąt.	
2	P.	*N. P. M. Anielskiey.*	Prz. Rel. S. Stefana.	14	Euzeb. W. *Wig.*	
3	W.	Znal. S. Szczepana.	Izaaka, Dalm. i Faust.	15	Wnieb. N. P. M.	
4	S.	Dominika Wyznaw.	7 Braci śpiących.	16	Rocha Wyz.	
5	C.	*N. P. M. Snieżney.*	Eusygniusza Męczeń.	17	Mamerta Męcz.	
6	P.	*Przemien. Pańskie.*	Преображе. Господ.	18	Agapita B. i M.	
7	S.	Kajetana Wyznawcy.	Domicyusza Męczeń.	19	Benigny Panny.	
		Dom móy, Dom modlitwy iest. Luc. 19.			Mat. 8.	
8	N.	9 po Swiąt. Cyryiak.	H. 9 по Сошеств.	20	N. 14 po Swiąt.	
9	P.	Romana Męczeńnika.	*Macieia Apostoła.*	21	Stefana Króla.	
10	W.	*Wawrzyńca Męczeń.*	Wawrzyńca Męczeń.	22	Symforyiana.	
11	S.	Tyburcego i Towarz.	Eupla Dyak. i Męcz.	23	Zacheusza Bis.	
12	C.	Klary Panny.	Focyusza i Anicety.	24	*Bartłom. Apos.*	
13	P.	Hipolita i Kassyiana.	Maxyma Wyznaw.	25	Ludwika Króla.	
14	S.	Euzeb. W. *Wig. z po.*	Micheasza Proroka.	26	Roży Panny.	
		Maryą naylepszą cząstkę obrała. Luc. 10.			Luc. 7.	
15	N.	10. Wniebow. N. P. M.	H. 10. Усп. Пр. Бoro	27	N. 15 po Swiąt.	
16	P.	Rocha Wyznawcy.	Dyomida Męczeń.	28	Augu. B. i D. K.	
17	W.	Mamerta Męczeńnika.	Mirona Męczeńnika.	29	Ścię. S. Jana Ch.	
18	S.	Agapita Bis. i Męcz.	Flora i Laura Mm.	30	Felixa Męczeń.	
19	C.	Benigny Panny.	Andrzeją i 2,593 Mm.	31	Raymunda Wy.	
20	P.	Bernarda Opata.	Samuela Proroka.	1	*Sept.* Idzego Op.	
21	S.	Stefana Króla.	Tadeusza Apostoła.	2	Maxyma Męcz.	
		Dobrze wszystko uczynił. Mar. 7.			Luc. 14.	
22	N.	11 po Swiąt. Symfor.	H. 11 по Сошеств.	3	N. 16 po Swiąt.	
23	P.	Zacheusza Biskupa.	Lupa Męczeńnika.	4	Rozalii Panny.	
24	W.	*Bartłomieia Apost.*	Eutychiusza Męczeń.	5	Urbana Papieża.	
25	S.	Ludwika Króla.	Bartłom. i Tyta Apo.	6	Zacharyiasz. Pr.	
26	C.	Róży Panny.	Adryiana i Natalii.	7	Regi. Pan. *Wig.*	
27	P.	Cezarego Biskupa.	Pimena Mnicha.	8	Narodz. N. P. M.	
28	S.	Augustyna B. i D. K.	Moyżesza Mnicha.	9	Gorgoniusza M.	
		Miłuy Pana Boga twego. Luc. 10.			Mat. 22.	
29	N.	12 po Swiąt. Sc. S. Ja.	H. 12. Усѣ. Гл. С. Іо.	10	N. 17 po Swiąt.	
30	P.	*Felixa Męczeńnika.	Alexandra Patryar.	11	Piotra i Jacka.	
31	W.	Raymunda Non. Wyz.	*Złoż. Paska N. P. M.*	12	*Zwyc. z Turk.*	

LUNACYE.

Słońce wstępuie w znak panny dn. 11 godz. 7 min. 43 sekun. 9 wieczorem.

Pełnia d. 5 go. 6 min. 54 sekun 42 wieczorem.

Ostatnia kwa. dn. 13 godz. 4 min. 50 sekun. 42 wieczorem.

Nów dn. 21 godzi. 7 min. 23 sek. 42 z rana.

Pierw. kwadra dnia 28 god. 1 m. 32 sekun. 42 z rana.

MAXYMY MORALNE.

ki wyschną; a wnukowie niezbożnych nie rozmnożą gałęzi.

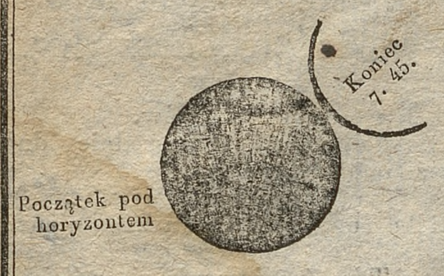
Staray się o dobrą sławę, bo ta dłużey trwać będzie, niż tysiące drogich skarbów.

Pana który rad słucha słów kłamliwych, wszyscy słudzy iego są niepobożni.

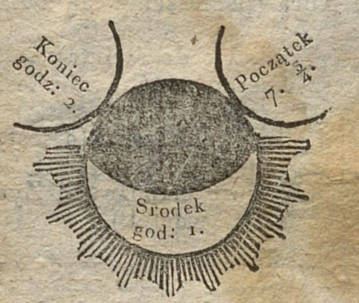
Idź do mrówki leniwcze, obacz drogi iey, a nabądź mądrości.

Zaćmienia jakie w roku 1826 widziane będą.

W tym roku trzy zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca przypadną dla mieszkańców ziemi; z tych jedno tylko zaćmienie księżyca i jedno zaćmienie słońca w Europie widzieć się dadzą.

Zaćmienie księżyca przypadnie dnia 2 Listopada wieczorem. Początek zaćmienia odbędzie się ieszcze pod horyzontem i sam tylko koniec w Wilnie widziany będzie o godzinie 7, minucie 45. Zaćmienie to będzie całkowite, i cała tarcza księżyca przez cień ziemski zakrytą zostanie.

Zaćmienie słońca przypadnie dnia 17 Listopada; zacznie się o godzinie 11 ¾ z rana, skończy się o godzinie drugiey po południu, środek zaś zaćmienia o godzinie 1. Zaćmienie to będzie cząstkowe i połowę prawie tarczy słońca księżyc zakryie.

SWIĘTA I POSTY STAROZAKONNYCH.

STYCZEŃ (SZWAT, ADAR).

9 Szabath Szyrach (Sobota pieśni).
11 Chamisza asar biszwat (piętnasty dzień miesiąca Szwat).
26 Rosz chodesz Adar (Nów miesiąca Adar).
27 Rosz chodesz (2gi dzień po nowiu).

LUTY (ADAR, ADAR 2gi).

9 Purym Kotan (Purym mały, dzień wesołości ze zguby Hamana).
10 Szuszan Purym mały.
25 Rosz chodesz Adar szeni (Nów 2go Adar, bo iest rok przybyszowy).
26 Drugi dzień Rosz chodesz, to iest, po nowiu miesiąca Adar szeni.

MARZEC (ADAR 2gi, NISAN).

10 Post Estery Królowey.
11 Purym, dzień wcale radośny.
12 *Szuszan purym.*
27 Rosz chodesz Nisan (Nów miesiąca Nisan).

KWIECIEŃ (NISAN, IR).

10 Pesach, czyli Pascha.
11 Drugi dzień Paschy.

12, 13, 14, 15 Cholhamoed (powszednie dni między świętami).
16 Szebii szel Pesach (7my dzień Paschy).
17 Achron szel Pesach (ostatni dzień Paschy).
18 *Isru chag* (przydatek do święta).
25 Rosz chodesz Ir (Nów miesiąca Ir).
26 Drugi dzień Rosz chodesz, to jest, po nowiu.

MAY, (IR, SYWAN).

3, 6, 10 Post behab (post nabożnych Żydow w Poniedziałek, Czwartek i Poniedziałek).
13 Lag baomer 33ci dzień w Omer, to jest, między Paschą a Szewuet.
25 Rosz chodesz Sywan (Nów miesiąca Sywan).
27, 28, 29 Szelosze jeme hagbala (trzy dni Gebali).
30 Szebuoth (święto tygodniów).
31 Drugi dzień *Szebuoth*.

CZERWIEC, (SYWAN, TAMUZ).

1 *Isru chag* (przydatek do święta).
13 Post 20 dnią miesiąca Sywan w niektórych mieyscach.
23 Rosz chodesz Tamuz (Nów miesiąca Tamuz).
24 Drugi dzień Rosz chodesz, t. j. po nowiu.

LIPIEC, (TAMUZ, AB).

11 Post 17go Tamuz (dzień pierwszego zburzenia Jerozolimy).
23 Rosz chodesz Ab (Nów miesiąca Ab).

SIERPIEŃ, (AB, ELUL).

1 Tysze beab (dzień drugiego zburzenia Jerozolimy).
6 Chamisza asar beab (15ty dzień miesiąca Ab).
7 Szabath Nachamu (Sobota Pocieszcie się).
21 Rosz chodesz Elul (Nów miesiąca Elul).
22 Drugi dzień Rosz chodesz, to iest, po nowiu.

WRZESIEŃ, (ELUL, TYSZRY).

20 Rosz Haszono, czyli Nowy Rok 5587.
21 Drugi dzień Rosz haszono, to jest Nowego roku.
22 Post Gedaliasza.
29 Jom Kipur czyli dzień *expiacyi*, oczyszczenia się z grzechów.

PAZDZIER: (TYSZRY, CHESZWAN).

4 Sukoth (święto Namiotów).
5 Drugi dzień święta Namiotów.
6, 7, 8, 9 Cholhamoed (powszednie dni między świętami).
10 Hoszana Raba (Wybaw pomocą wielką).
11 Szemini Acereth (8my dzień zamknienia święta).
12 Symchath Tora (pocieszenie się z Zakonu Bożego).
13 Isru chag (przydatek do święta).
19 Rosz chodesz Cheszwan (Nów miesiąca Cheszwan).
20 Drugi dzień Rosz chodesz, to jest, po nowiu.
25, 28 Post behab (Post nabożnych Żydów w Poniedziałek i Czwartek).

LISTOPAD, (CHESZWAN, KISLAU).

1 Post behab (post nabożnych Żydów w Poniedziałek).
18 Rosz chodesz Kislau (Nów miesiąca Kislau).
19 Drugi dzień Rosz chodesz, to jest, po nowiu.

GRUDZIEŃ (KISLAU, TEBETH).

Od 13go aż do dnia 8go, ośm dni Chanuka (odnowienia czyli poświęcenia Kościoła).
18 Rosz chodesz Tebeth (Nów miesiąca Tebeth).
19 Drugi dzień Rosz chodesz, to jest, po nowiu.
Asara betebeth Post. — *inaczey*
Com haasiri (post 10 dnia miesiąca Tebeth, w którym było pierwsze oblężenie Jerozolimy).

WIADOMOŚĆ KIEDY W GRODNIE POCZTA ODCHODZI.

Na trakt przez Białystok do Warszawy i do wszystkich Miast w tey stronie leżących, w Niedziele i Czwartki.

Na trakt przez Wilno do St. Petersburga i przez Lidę, Mińsk do Moskwy, Małey Rossyi i Wołynia, oraz do wszystkich Miast w tey stronie położonych; do Prus przez Wilno, Kowno i Jurborg, i przez Łososnę do Królestwa Polskiego, we Wtorki i Piątki.

Przyimowanie zaś na wszystkie powyższe trakty Korrespondencyi odbywa się w też dni od godziny 7mey do 12tey z rana.

Jarmarki pryncypalnieysze Kraiowe i Zagraniczne.

Berdyczew: 1szy 13 Stycznia. 2, w N. Białą. 3, 12 Junij. 4, 15 Augusta. 5, 1 Listopada.
Bieszenkowicze: W dzień SS. Piotra i Pawła.
Chasłowicze: 24 Lipca.
Dołhinów: Na Wniebowstąpienie Pańskie.
Druja: Na 3 Króle.
Homla: Na Nowy Rok.
Janiszki: 1, Na Gromnicz. P. Maryi. 2, Na Srzodopoście. 3, Na Boże Ciało.
Jeziorosy: 1szy dnia 15 Augusta według nowego Kalendarza. 2, w Niedzielę pierwszą po Jarmarku Widzkim 3 Królskim.
Iłuksztа: 1szy na 3 Król. 2, na Grom. P. M.
Krasław nowo-założone: 1szy od 22 Julij do 1 Augusta. 2, Od N. mięsopustney do wielkiego postu.
Kalwarya: w Niedz. po Nawiedzeniu P. M.
Królewiec: 24 Junij według nowego Kalen.
Linków: w Niedzielę po Szkaplern. P. M.
Lubawicze: 1, W dzień SS. Piotra i Pawła. 2, Na 3 Króle.
Lipsk: 1, W dzien S. Michała Archan. 2, Na Nowy Rok. 3, 24 Apryla według now. Kal.
Oświey w Guber: Witebskiey: 1, w ostatni Piątek przed Swiętym Piotrem. 2, Na Borysa, to jest dnia 24 Julii.
Ostrowno: Na Wniebowzięcie P. Maryi.
Płungiany: 1, w Poniedziałek zapustny. 2, Na narodz. S. Jana.
Poswol: Także w tym dniu.
Radoszkiewicze: W dzień SS. Tróycy.
Rogów: w Niedzielę po Wniebowzię. P. M.
Rogoło: 1szy na S. Michał. 2, Na Wniebowstąpienie Pań. 3. Na Boże Ciało.
Sałanty na Zmuydzi: 1, na 3 Króle. 2, Na S. Maryą Magdalenę. 3, Na S. Roch. 4, Na Aniołów Stróżów.
Smorgonie: Na Srzodopoście.
Swisłocz: Po Zelwiańskim poczyna się.
Szkłów: 1, w N. Wstępną. 2, Na Boże Ciało.
Szczuczyn: 1, na Maryą Magdalenę. 2, w Dz. Symona Judy według nowego Kalendarza.
Szaty: W dzień Swiętey Tróycy.
Szydłow: Na Narodzenie Panny Maryi.
Szymbórg: w Niedzielę po Wniebowz. P. M.
Uciana w Pcie Wiłkomierskim: 1, Na Wniebowstąpienie Pańskie. 2, Na Boże Ciało. 3, Na Aniołów Stróżow; i 4, na Gromnice, ma tygodniowe Jarmarki.
Warszawa: 1, w 3 Poniedziałek po wszystkich SS., trwa 3 tygod. 2gi, w 3. Poniedz. po S. Jakóbie, według now. Kalendarza.
Widze: 1, w Niedzielę po 3 Królach. 2, Na Srzodopoście. 3, Na N. P. Maryą Szkapler.
Wiłkomierz: W dzień SS. Piotra i Pawła.
Worno: w Niedzielę po SS. Pietrze i Pawle.
Wysokie: W dzień S. Jakóba Apostoła według nowego Kalendarza.
Zelwa: W dzień Swiętey Anny według Kalendarza Ruskiego.

TABELLA

Wschodu i Zachodu Słońca.

D.	STYCZEŃ.				LUTY.				MARZEC.				KWIECIEŃ.				MAY.				CZERWIE.			
	wschód.		zachód.		wschód.		zachód.		wschód.		zachód.		wschód.		zachód.		wschód.		zachód.		wschód.		zachód.	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
1	8	12	3	10	7	17	4	42	6	13	5	44	4	59	7	0	4	2	7	58	3	25	8	35
3	8	10	3	52	7	13	4	47	6	8	5	52	4	56	7	4	3	58	8	2	3	25	8	35
5	8	8	3	56	7	9	4	52	6	3	5	57	4	52	7	8	3	54	8	5	3	24	8	35
7	8	5	3	57	7	4	4	6	5	58	6	2	4	48	7	13	3	52	8	7	3	24	8	35
9	8	0	4	0	7	0	5	0	5	54	6	6	4	45	7	17	3	49	8	12	3	23	8	35
11	7	56	4	4	6	56	5	5	5	50	6	11	4	40	7	21	3	45	8	16	3	24	8	36
13	7	52	4	8	6	50	5	10	5	44	6	16	4	36	7	25	3	40	8	18	3	24	8	36
15	7	48	4	12	6	43	5	15	5	39	6	20	4	32	7	29	3	38	8	20	3	25	8	35
17	7	45	4	15	6	40	5	19	5	34	6	24	4	28	7	35	3	35	8	22	3	25	8	34
19	7	43	4	17	6	35	5	24	5	30	6	30	4	26	7	36	3	33	8	26	3	26	8	33
21	7	39	4	20	6	30	5	29	5	27	6	34	4	20	7	39	3	31	8	28	3	28	8	32
23	7	31	4	28	6	24	5	33	5	20	6	38	4	16	7	43	3	30	8	28	3	30	8	30
25	7	26	4	27	6	22	5	37	5	17	6	42	4	12	7	47	3	29	8	30	3	32	8	28
27	7	24	4	33	6	[illegible]	5	41	5	12	6	48	4	9	7	50	3	28	8	30	3	34	8	26
29	7	22	4	37	—	—	—	—	5	7	6	53	4	6	7	53	3	26	8	33	3	36	8	24
31	7	20	4	40	—	—	—	—	5	3	6	58	—	—	—	—	3	25	8	34	—	—	—	—

D.	LIPIEC.				SIERPIEN.				WRZESIEN.				PAZDZIER.				LISTOPAD.				GRUDZIEN.			
1	3	30	8	22	4	30	7	30	5	36	6	22	6	43	5	17	7	45	4	13	8	22	3	36
3	3	41	8	18	4	33	7	24	5	40	6	18	6	48	5	12	7	49	4	11	8	23	3	35
5	3	43	8	16	4	38	7	20	5	44	6	14	6	52	5	18	7	53	4	9	8	24	3	35
7	3	46	8	14	4	42	7	18	5	48	6	10	6	56	5	4	7	55	4	6	8	25	3	35
9	3	49	8	11	4	46	7	14	5	53	6	5	7	0	5	0	7	57	4	2	8	25	3	34
11	3	51	8	8	4	50	7	10	5	58	6	2	7	4	4	56	8	0	4	0	8	26	3	35
13	3	54	8	6	4	54	7	5	6	2	5	58	7	9	4	50	8	3	3	56	8	25	3	36
15	3	57	8	2	4	56	7	1	6	6	5	53	7	13	4	45	8	6	3	54	8	24	3	37
17	4	0	8	0	5	2	6	56	6	10	5	48	7	17	4	40	8	9	3	50	8	23	3	38
19	4	4	7	55	5	7	6	51	6	16	5	43	7	21	4	35	8	12	3	48	8	23	3	39
21	4	8	7	51	5	12	6	46	6	21	5	38	7	24	4	34	8	14	3	46	8	22	3	40
23	4	11	7	48	5	16	6	41	6	25	5	33	7	28	4	29	8	16	3	44	8	21	3	41
25	4	14	7	44	5	21	6	36	6	30	5	28	7	33	4	26	8	18	3	42	8	19	3	43
27	4	17	7	39	5	25	6	34	6	34	5	22	7	37	4	22	8	20	3	40	8	17	3	45
29	4	20	7	36	5	29	6	30	6	38	5	19	7	41	4	20	8	21	3	47	8	15	3	47
31	4	24	7	32	5	34	6	26	—	—	—	—	7	44	4	15	—	—	—	—	8	13	3	50

skutki nizko lataią; ieżeli *ryby* w czasie piękney pogody z wody wyskakuią albo wysoko po wodzie pływaią; ieżeli *komory* przy zachodzie słońca w cieniu lataią kupami; ieżeli *muchy*, *owady*, a szczególniey *bąki* ciągle siadaią na ludzi i bydło, i bardzo dokuczaią; ieżeli *psy* iedzą trawę, tarzaią się po ziemi i wyią; ieżeli *sowy* w nocy często i głośno krzyczą; ieżeli *bydło* rogate większe podnosi mordę oblizuie się mocno i wciąga w siebie powietrze przez nozdrze; ieżeli *bydło* opuszcza paszę i śpieszy nie kryie się w cieniu; ieżeli *paw* w nocy krzyczy; ieżeli *bocian* w tym czasie kiedy ma dzieci, zakłada gniazdo mchem, lub też czém innėm; ieżeli *gołębie* późniey iak zwyczaynie powracaią z pola; ieżeli *dżdżównik* (Lumbricus) *i żaby* w mnóstwie pokazuią się na powierzchni ziemi; ieżeli *ptaki* oczyszczaią dziobem swe pióra; ieżeli *synogarlice* różnemi głosami krzyczą; ieżeli *gęsi* wiele gęgaią z krzykiem rzucaią się do pokarmu i iedna drugą szczypią, podlatuią, biegaią do wody; ieżeli *kroliki* lub *zaiące* kładą się w mieyscach bespiecznych od dżdżu, albo też ieżeli wychodzą z wysokiey trawy i zboża na mieysca czyste i suche; ieżeli *kret* wysypuie większe i wyższe kretowiny.

Wiatrów burzliwych spodziewać się należy: ieżeli na czystém niebie wnet się pokażą obłoki, a szczególnie w stronie południa albo zachodu; ieżeli w miesiącu *czerwcu* nawalne dżdże padaią; ieżeli kwiat *biedzieniec* i inne kwiaty zakrywaią się; ieżeli w miesiącu *wrześniu* i *październiku* bywaią ciągłe deszcze.

Wiatr ze dżdżem albo też bez dżdżu bywa: ieżeli *słońce* wschodzi purpurowo-iasne; ieżeli *promienie* iego niby drżą; ieżeli *słońce* otacza się kołem; ieżeli przy *xiężycu* pokazuią się inne xiężyce. Po zorzy purpurowey zwyczaynie się zdarza wiatr albo dészcz.

Pogoda iasna i niebo czyste bywa: po czystey wieczorney zorzy oraz ieżeli wierzchołki gór iasne widzieć się daią; ieżeli *słońce* czyste się okazuie; ieżeli *mgła* opada; ieżeli *xiężyc* w ciągu dni trzech albo po iakieykolwiek odmianie atmosfery iest czysty; ieżeli po *dżdżu* w dolinach bywa mglisto, a na wierzchołkach gór iasno; ieżeli po *dniach* pochmurnych niebo zachodnie się oczyści; ieżeli kwiatu *biedrzenia* i innych kwiatów liście się rozkrywaią; ieżeli po pochmurnym poranku wieczorna zorzą okaże się iasno-czerwona; ieżeli *obłoki* wielkie rozbijają się na małe, a małe zupełnie giną; ieżeli na *dwie* godziny przed zachodem słońca dészcz spadnie; ieżeli w *pełni* przed zachodem słońca okaże się wszędzie mgła; ieżeli w *poranku* rosa na trawie nie prędko ginie, lecz długo się trzyma; ieżeli mieysca nizkie pokrywaią się *mgłą*, która niebawnie ginie; ieżeli przy wschodzie słońca *niebo* okryte iest obłokami i one niebawnie giną.

Czas dżdżysty nastąpić może: ieżeli w *kałużach* woda zagniła wydaie mocny nieprzyiemny zapach; ieżeli w czasie suchey i iasney pogody *dym* z kominów nie łatwo wychodzi, i nie wznosi się prosto do góry, lecz ściele się po ziemi; ieżeli wierzchołki gór okrywaią się *mgłą*; ieżeli *mgła* do góry się podnosi; ieżeli *kamienie*, a szczególnie marmury i ściany kamienne, i sól potnieią; ieżeli miękki *puszek* na niektórych znayduiący się roślinach nadyma się i sprężystym się staie; ieżeli *knoty* w lampach i świecach trzeszczą, *skry* lecą od nich, światło ich ciemnowate, zdaie się iakoby gasło, a płomień okrążony kolorami iakby tęczy; ieżeli *ogień* na kominie nie może się rozpalić, nie dobrze gore; słabieie i niby gaśnie, trzeszczy i nieiest czerwoniawy; ieżeli iasne koło *xiężyc* otacza; ieżeli słońce między dwóma ciemnemi obłokami znayduie się i od tego na niebie widziane są paski; ieżeli od ognia *skry* wylatuią i mało popiołu zostaie; (w takim razie bywa prędko dészcz albo wiatr); ieżeli *sadza* w kominie sama przez się odstaie i odpada; ieżeli *drzwi*, *okna*, i *skrzynki* nie daią się zamykać, drewniane gwoździe i gwinty z trudnością daią się wykręcić i wkręcić, *stoły*, *szafy*, *kufry* i inne

ne drewniane naczynia trzaskaią niby pękaiąc, *zamki* źle się daią zamykać, *sól* staie się mokrą, (gdyż wszystkie te fenomena dowodzą przesycenia się parą wodną powietrza); ieżeli po nowiu rogi *xiężyca* są ciemne; ieżeli powietrze stopniami się zgęszcza, a *słońce xiężyc* i *gwiazdy* ciemnieyszemi się wydaią; ieżeli w nocy głos *dzwonu*, szum *wody*, ryk *źwierząt*, śpiewanie *ptaków* i t. d. wyraźniey się daią słyszeć, niż w innym czasie; ieżeli piękny dzień *niebo* zdaie się widzieć pokryte blademi obłokami; ieżeli *rosa* poranna wnet albo przed czasem ginie; ieżeli po *dżdżu* powieje wiatr chłodny; ieżeli wieczorem przy iasney pogodzie, pokażą się na niebie ciemne obłoki; ieżeli we dnie obok *słońca*, albo w nocy obok *xiężyca* daią się widzieć ciemne albo siniawe obłoki; ieżeli termometr bardzo wysoko podnosi się. Obfita mgła po nowiu okazuiąca się, przed wschodem słońca oznacza deszcz. Lubo nie mało iest i innych prognostyków, lecz z rozwagą postrzegaiąc tu opisane, z pewnością zgadywać można odmiany atmosfery.

O MAŚLE.

(Wyiątek sztuka z dzieła polepszania nabiału)

w Warszawoie 1816 rku.

Masło iest to część mléka tłusta i połączona w niém z częściami séra i serwatki, a po nieiakim czasie przez działanie ciepła i powietrza oddzielaiąca się od nich.

Mléko wydoione należy chować w mléczarni. Naprzód iest rzeczą istotnie potrzebną, aby naczynia, w które się zléwa świeżo wydoione mléko, były gliniane, czysto wyparzone w wodzie wrzącey dla odłączenia dawnego mléka, które mogło do nich przylgnąć. To stare zgorzkniałe mléko iest niewidzialnym kwasem zarażaiącym świeże. Naczynia mogą bydź garncarskiey roboty z małym zakrzywionym rówkiem czyli kanalikiem w brzegu nakształt dzioba ptaszego. Powinny mieć u wierzchu zewnętrzney szerokości cali 15, a u spodu i głębokości po 6 cali. Większa głębokość byłaby szkodliwa, a większa szerokość nie wygodna; każde powinno zawierać około dwóch garcy.

Gliniane naczynia wewnątrz poléwane są naygorsze; bo ieżeli glina nieiest dobrego gatunku, albo ieżeli iey dobrze nie wypalono, poléwa odpadaiąc miesza się z częściami sernemi mléka. Naczynia kamienne nie maiąc tey niedogodności lepsze są od piérwszych.

Życzyłbym przyiąć zamiast naczyń garncarskich i w niedostatku kamiennych, naczynia z drzewa lipowego. Do tego dwie skłaniaią przyczyny. Bo 1ód: nie podlegaią tak częstemu stłuczeniu; powtóre: z większą łatwością mogą bydź czyszczone, daleko są lżeysze i łatwieysze do przeniesienia. Kształt ich może bydź taki sam, iak glinianych dopiéro opisanych.

Co do używania tych naczyń: stawić ie należy na posadzce w mléczarni; a ieszcze lepiey byłoby pokłaść wzdłuż iey ścian belki grube na stopę srzednicy, i pokryć ie deskami do postawienia na nich naczyń z mlékiem; tym sposobem możnaby myć posadzkę nie ruszaiąc z mieysca naczyń z mlekiem. Mléko w nie wlane oddziela się we 24 godzi-

dzinach, z którego śmietanę należy zebrać. Czekaiąc dłużey, śmietana straciłaby swą słodycz i zgęstniała, a mléko pod spodem będące, mogłoby się w lecie zsieść się i kwaśnieć, co się sprzeciwia doskonałości masła. Chcąc zebrać śmietanę, podnosi się zwolna naczynie, opiéra się iego dziób czyli kanalik na dzbanie cztéro lub pięcio-garcowym; potém otwiera się końcem palca śmietana przy kanaliku naczynia, aby mléko pod spodem będące zlało się przez otwór w dzban, zostawiaiąc śmietanę w naczyniu.

Wszystkie naczynia iednego udoiu powinny bydź wypróżnione w iedney chwili, z których śmietana zbiera się w osóbne dzbany dla przerobienia iey w czasie właściwym na masło.

Jeżeli pora roku wymaga, aby krowy były doione trzy razy na dzień, wtedy po ustaniu się mléka dwudziestocztérogodzinném śmietana zbierać się będzie trzy razy na dzień.

W czasie burzy część maślana wychodzi na wierzch we dwanaście godzin, z obawy utracenia iey należy ią zbierać po upłynieniu tego czasu. Gdybyśmy się spóźnili pod czas pogody nad 24, a pod czas burzy nad 12 godzin z odlaniem mléka z pod śmietany, mléko będące w śmietanie nabrawszy kwaśności, udzieliłoby iey śmietanie, która z zachowaniem tey ostróżności może bydź trzymana cztéry i pięć dni, nim się przerobi na masło.

Lecz (uczyni ktoś uwagę), czyli, zbieraiąc śmietanę po dwudziestu cztérech godzinach, nie mamy się obawiać zmnieyszenia ilości masła, którebyśmy otrzymali, daiąc mléku dłuższy czas do wystania się?

Na taką uwagę odpowiada się, iż iest rzeczą z doświadczenia pewną, że śmietana zebrana będąc ieszcze lekką, młodą i słodką na mléku słodkiem, wydaie większą ilość masła, niżeli gdyby była zebrana stara z mléka kwaśnego, zsiadłego i dawno wydoionego.

W ostatnim przypadku masło nietylko iest w mnieyszey ilości, ale nawet grube, nie utrzymuie się świeże i do nasolenia całkiem iest nie zdatne. Smietana trzyma się w mléczarni, aby tylko z pod niey oddalić mléko, z którego ią zebrano; a to z obawy iżby przez wyziewy swey kwasności nie szkodziło tak śmietanie oddzieloney, iak i mléku świeżo złożonemu. Należy także wystrzegać się kłaść w mléczarni iakiekolwiek bądź żywności; każdy bowiem zapach szkodzi nabiałowi.

Smietanę iak powiedziano, można trzymać cztéry, pięć i do ośmiu dni; przecież iest rzeczą doświadczoną, iż masło tém iest doskonalsze, im z świeższey robi się śmietany.

W małych folwarkach niemaiących wielkiey obfitości nabiału, i gdzie masło robi się tylko na potrzeby domowe, używaią maślnicy, zrobioney z klepek lipowych w kształcie walca; wysokiey na trzy stopy i w górze trochę węższey niż u dołu. Taka maślnica opatrzona bywa trzema lub cztérema obręczami na końcach i w środku. Z przyczyny czystości, która chodzeniu około nabiału zawsze towarzyszyć powinna obręcze płaskie i szerokie przekładaią się nad pół okrągłe, iakich używaią do beczek. Przykrywka maślnicy iest ruchoma i zdeymuie się; laska czyli rękoieść osadzona iest w krążku gęsto podziurawionym. Po każdém użyciu maślnicy, należy ią ze wszystkiemi do niey należącemi częściami troskliwie wymyć, słomą wewnątrz i zewnątrz wyszurować, i położyć aby woda z niey ściekła i wyschła; słowem nigdy iey nie używać, dopóki nie będzie dokładnie czystą. Bez tey ostróżności formuie się powoli na niey sól kwaśna czyli kremortartar mléczny nabiałowi nayszkodliwszy.

Taka maślnica nieiest dostateczna w wielkich folwarkach, gdzie znaczna ilość śmietany w tak małey machinie nie może bydź przerobiona na masło. Pominąwszy wzory maślnic nadto złożonych iakich używaią we Francyi, opisze się maślnica składu prostego i daleko od tamtych dogodniey sza, któréy używaią w Szwaycarach do ro-

bie-

bienia masła w większych folwarkach. Jest to rodzay beczki długiey na trzy stopy czyli półtora łokcia, maiącey w środku, gdzie iest naygrubsza, pięć ćwierci łokcia srzednicy i leżącey poziomo na podstawku. Oś drewniana przechodzi przez iey środek, a korba w osi będąca służy do obracania machiny. Ma ona dwa otwory zatkane szpuntami. Jeden okrągły i mały służy do wylania maślanki po skończoney robocie; drugi z przeciwney strony iest czworokątny i dość obszerny dla wygodnego włożenia ręki i wyymowania masła bryłami.

W takich maślnicach wyrabia się ilość masła stosowna do ich wielkości, zwyczaynie sto funtow na raz.

Wreszcie narzędzia któremi się masło robi, nie maią wpływu na iego własności, byle tylko robione było bez przerwy, i otwor często był odmykany dla wpuszczenia świeżego powietrza.

Wiadomo, iż masło wtenczas iest zrobione gdy się zbierze w massę i w tey chwili maślanka wypuszcza się małym otworem, który był szpuntem zatkany. Wypuściwszy maślankę, wlewa się tym samym otworem przez leiek wiadro świeżey wody; a zatkawszy znowu szpuntem, obraca się machina dla wypłókania i ochłodzenia masła. Woda odmienia się do trzech razy, a nawet do czterech, ieżeli masło chcemy dobrze wyczyścić; w ostatniey wodzie zostawia się czas nieiaki, aby ochłodło i stwardniało, szczególniey ieżeli tego upały wymagaią.

Po należytem ochłodzeniu masła, otwiera się wielki szpunt czworokątny, wybiera się masło bryłami, kładzie się w płótno umyślnie na to wyługowane i zbiia się w większe bryły rozmaitey wielkości aż do 50 funtów, lub do fasek się pakuie. Im większe są bryły, tém bardziey są cenione, ponieważ masło lepiey się w przewożeniu konserwuie.

Masło lgnie do wszystkiego czego się dotyka, szczególniey do rzeczy nieczystych i takich, które były wyparzone wodą wrzącą; ieżeli nie zachowamy ostróżności w oczyszczeniu wszystkiego albo ługiem robionym z popiołu przesianego, albo wodą z pokrzywy żygawki mocno sparzoney. Ile razy płótno lub naczynie użyte było do nabiału, tyle razy należy go ługiem lub wodą przed nowém użyciem przepłókać. Osoba maiąca rękami dotykać się masła, powinna sobie ręce takim ługiem lub wodą obmyć, inaczey masło czepiać się ich będzie. Zachowawszy wszystkie tu wskazane ostróżności, nadamy masłu wszystkie dobre własności iakie mieć pawinno; lecz aby ich nie utraciło, należy go nasolić.

Opóźnienie każdey roboty około masła iest mu szkodliwe: dla tego wypłókawszy w czystey wodzie należy go natychmiast nasolić. Nie używa się do tego soli białey, lecz szarey czyli kamienney, bo pierwsza wszelkim nasoleniom szkodzi. Ususzona sól w piecu trzesie drobno, i do rozciągnionego masła na płótnie sypie się iey dwa łóty do każdego funta, a potém masło ugniata się dopóki się z solą dobrze nie zmiesza.

Naysławnieysze solone masło zagraniczne, Brytańskie i Irlandzkie trzymane i wywożone bywa w garnkach kamiennych. W ich niedostatku można użyć naczyń garncarskich, aby tylko były doskonale zrobione, inaczey woda słona gryzłaby polewę, którey cząstki złączywszy się z masłem szkodziłyby zdrowiu. Można także użyć baryłek drewnianych kształtu i wielkości podług upodobania, aby tylko nie spuścić z baczności ważnego punktu ochędóstwa, i aby nigdy nie zapomnieć wyparzać ie wzmiankowanym ługiem, tak iak inne naczynia do masła używane.

Nasoloném masłem napychaią się naczynia, nie dopełniaiąc ich na dwa cale od wierzchu, i tak nie napełnione zostawuią się przez siedm lub ośm dni.

Przez ten czas masło nasolone zmnieyszaiąc swą obiętość odstanie od naczynia i zostawi przy ścianach naczynia mały przestwór, w który powietrze wciskaiąc się, mogłoby psuć masło, gdyby go w tym zostawiono stanie.

Dla

Dla zapobieżenia temu, robi się rosół z wody i soli tak tęgi, aby w nim iaie pływało, a gdy ten czysto się ustoi, zléwa się i leie się na masło solone, tak, aby napełnić mieysce między naczyniem i masłem, i aby z niego wypędzić powietrze, co się ułatwia leiąc rosół zwolna i potrząsaiąc naczyniem.

Rosół leie się do póty, do póki masła na cal nie pokryie; i wtenczas powietrze nie może do niego z żadney strony przystąpić, chyba tylko gdyby masło spłynęło na rosole; w którym przypadku należy go przycisnąć dostatecznym ciężarem, do zanurzenia go i zapobieżenia zepsuciu części stykaiących się z powietrzem.

Ponieważ w przewożeniu masła trudnoby było zatrzymać rosół, więc dla zastąpienia go, przysypuie się masło solą utartą, na cal grubo. Ten sposób dobry iest do obeyścia się bez rosołu przez drogę lub przez czas krótki; lecz przybywszy na mieysce przeznaczone, należy masłu przywrócić rosół czyli wodę słoną.

Chcąc nadać masłu piękny złoto-żółty kolor, potrzeba wziąć suchych żółtych listków z kwiatu zwanego Nogietek (calendula officinalis), które stłuczone na proszek należy w takiey ilości zmieszać z częścią śmietany, aby nabrała koloru złotego. Tę zafarbowaną śmietanę potrzeba przecisnąć przez płótno i zmieszać z resztą śmietany na zrobienie masła przeznaczoney.

Ten kolor iest trwały, a kwiat będąc pektoralnym i poty sprawuiącym, nietylko dobrych własności masła nie zmnieysza, ale owszem pomnaża ie. Nabiał z pod śmietany do wielu służy użytków. Naprzód, mléko od śmietany odebrane niezsiadłe nie skwaszone, lecz słodkie, oprócz użytku na pokarm dla ludzi, używa się do karmienia cieląt, którym daie się ciepłe. Powtóre, kto go niechce tym sposobem użytkować, przyspiesza sposobem sztucznym, aby iak nayprędzey zsiędzenie się zsiadło nie kwaśnieiąc, i robi z niego sér chudy czyli zwyczayny. Serwatka z chudego séra służy do karmienia wieprzów. Potrzecie, z maślanki robią poléwkę dla parobków, albo w niey maczaią się otręby do karmienia drobiu.

Wszyscy podróżni, którzy przebywali w Stambule, chwalą delikatność nabiału podobnieyszego do masła niż do séra, zwanego *Kaimak*, którego sposób robienia iest taki: wlawszy świeżo wydojone mléko w naczynie mosiężne wielkie, ale iak naypłytsze, stawi się na ogniu wolnym i ciągłym przestrzegaiąc, aby się nie zagrzała do stopnia zawrzenia. Na takim ogniu powinno stać przez 24 godzin. Potém odstawione od ognia, powinno chłodnąć przez godzin 12. Natenczas cała zgęsła warsta z wiérzchu zebrana, kraie się w pasy, a te zwiiaią się w trąbki. Takiego nabiału można użyć zamiast masła, ieść go z cukrem lub miodem a nawet z solą.

Sposób pielęgnowania i leczenia koni w Danii.

Każdy *Duńczyk* maiący konie, stara się o przysposobienie sobie znacznego zapasu nasienia z pokrzywy, która naymocniey piecze iednę połowę tego nasienia, suszy zwolna na słońcu, a drugą połowę w piecu: ususzywszy zaś dobrze, tłucze ie na proch i w takiey ilości wiele na pełną dłoń zmieści się, miesza z owsem, którym koni karmi. Ten bardzo pospolity środek tuczy konie, i sprawuie, że sierć na nich połyskuie się, zaiste nieiest to kosztowny fortel, pokrzyw bowiem wszędzie dostać można.

Do leczenia koni skaleczonych, kiedy iest przytém zapalenie, Duńczyki maią niezawodny sposób następuiący: glinę gancarską wymoczywszy naymniey przez 12 godzin w tęgim occie, przykładaią na uszkodzone mieysce, poczém puchlina w krótkim czasie zupełnie zchodzi. Żaden i naysławnieyszy nawet konował, nie może się poszczycić tak łatwym, spiesznym i tanim sposobem leczenia podobnych uszkodzeń. Maść przednią nerwową tak dla otrętwiałych, na nogi słabych i niepewnych, iak i dla utrzymania mocno zjeżdżonych koni, robią Duń-

czyki z kwarty zielonego trochę potłuczonego iałowcu, który we dwie kwarty spirytusu winnego, czyli wyskoku do flaszy wsypawszy, stawiaią flaszę dobrze zatkaną na piecu lub na innym podobnie ciepłém mieyscu, gdzie przez 48 godzin stać musi; potém rozpuszczaią dwa funty masła świeżego; które gdy stygnąć i gęstwieć poczyna, biorą wyskok wyżey wspomniony zcedzaią zwolna do masła zostawiaiąc na spodzie wymokły iałowiec, i mięszaią z masłem, z czego robi się maść, którą kolana nerwy i inne części co trzeci lub czwarty dzień mocno naciéraią aż do póki koń zdrowszym bydź nie zacznie; późniey zaś tylko co dzień 6 lub 7. W dniach w których się nie smaruie, wciera się iednak ręką codziennie tłustość, która na sierci pozostała. Maść takową zachowuią w słoju dobrze zawiązanym, aby cząstki lotne wyskoku niewywietrzały. Używaniem tego lekarstwa, uleczono iuż mnóstwo koni zjeżdżonych i całkiem prawie do pracy niezdatnych. W podobnych przypadkach następuiące także lekarstwo pomyślne sprawiło skutki.

Bierze się 6 łótów oleyku terpentynowego i dwa żółtka z iaia, które razem w moździerzu wymieszawszy i utarłszy, dodać należy kwartę wódki dobrey, ieden kwintel kamfory, i dwa łóty spirytusu z Salmiaku, a to wszystko dobrze razem wymięszane używa się do nacierania nóg koniom.

Sposób ochronienia wieprzów od ospy i węgrów.

Wszystkie prawie prosięta dostaią pospolicie w pierwszym kwartale po urodzeniu ospy, na którą nayskutecznieyszém lekarstwem iest sok wygotowany z nasienia lnianego z którem karm dla prosiąt mięszać należy; prócz tego dobrze iest dawać trzodzie, nim wyidzie w pole trochę gotowanego piołunu za napóy, co wieprzów od wielu chorób zachowa. Wieprzom do ukarmienia przeznaczonym potrzeba dawać co rano na czczo, pół łóta *Antimonium crudum* w serwatce lub w kwaśném mléku; co ie od węgrów ochroni.

Odkryty sekret niezawodnego wygubienia pluskiew.

Lubo ochędóstwo iest nayskutecznieyszém środkiem wyniszczenia wszelkich gatunków robactwa człowiekowi w pomieszkaniu iego dokuczaiącego, przecież iednak są pomiędzy niemi tak uporczywe, że pozbyć się ich trudno, do których rzędu pluskwy szczególniey należą. Szczęściem przypadek odkrył główną na nie truciznę. *Kwiat bzowy* (flos ambuci) iest dla nich arszenikiem, z którym przy zwykłym ochędóstwie tak postąpić należy. Weź bzowego kwiatu suchego, nasyp go na zarzące się węgle, nakadź nim łóżka, meble i całe pomieszkanie tak mocno aby dym we wszystkie wszedł szpary w których pluskwy mieścić się mogą, powtórz to kilka razy, a możesz bydź pewien, że wszystkie co do iedney wyginą.

O wygubieniu gąsienic w kapuście.

Jak nie iedno pożyteczne odkrycie winniśmy przypadkowi, tak też i ów środek gubienia gąsienic w kapuście dla gospodarzy wieyskich nieoboiętny, odkryty został przypadkiem w *Zelwie* na iarmarku. Jest on tym wybornieyszy, że przy skuteczności doświadczeniami stwierdzoney żadnego prawie nie potrzebuie zachodu i kosztu; zależy bowiem na porozrzucaniu pomiędzy kapustą po zachodzie słońca pokraianego *kalmusu* (tatarskiego ziela), co potrzeba kilkakrotnie powtórzyć a pewnie kapusta od owego szkodliwego i nieprzyiemnego robactwa oczyszczoną zostanie.

Oswobodzenie drzewek od gąsienic odbywa się podobnież łatwym sposobem; iedynie bowiem ząbki czosnku gdzieniegdzie na gałęziach pozawieszać należy.

W gazecie Hallskiey (Ladnwirthschaftliche Zeitung) zalecony iest przeciw gąsienicom środek następuiący. Bierze się łokieć płotna

płótna, tak szerokiego iak są odstępy między zasadzoną kapustą lub iarmużem, płótno wspomniane smaruie się łoiem i posypuie siarką czystą. Dla zapobieżenia zapaleniu się tey szmaty, należy ią z drugiey strony zmoczyć wodą, zapalić potém siarkę i owe płótno przesuwać drótem żelaznym pomiędzy roślinami które od gąsienic oswobodzić chcemy.

Sposób aby kury wiele iay niosły.

W Niemczech blisko Luttich iest pewna wieśniaczka ktorey kury tak obficie w zimie iak i w lecie niosą się, iaia zaś wydaią tak wielkie, że każde z nich $4\frac{1}{2}$ łuta waży i po większey części po dwa żółtka miewa. Wieśniaczka ta karmi kury swoie następuiącym sposobem: bierzy plewy lniane suszy ie na wolnym piecu, i tłucze miałko, potłukłszy zaś, gotuie dość długo w wodzie, potém dosypuie takąż ilość otrąb pszennych ile plew lnianych było, miesza ie razem i nakoniec sypie takąż ilość mąki z żołędzi zrobioney, z którą zagniata ciasto, z tego robi gałeczki wielkości drobnego bobu, które kurom ieść daie. Ten sposób hodowania kur iest tak łatwym i nie kosztownym, że go warto doświadczać.

Sposób zapobieżenia zapaleniu się sadzy w kominach.

W Monachium stołecznym mieście Bawaryi ogłosiła tameczna policya doświadczony sposób zapobieżenia zapalaniu się sadzy w kominach, który iest następuiący: potrzeba nayprzód wszystkie kominy tak nad kuchniami iak u pieców zacząwszy od ogniska lub gruby tak wysoko iak pędzlem mularskim dostać można tynkiem narzucić i iak można naylepiey wygładzić a potém wapném wodą kleiową zaprawionym dobrze wybielić kazać: tak wytynkowany i wybielony komin dostanie pewny gatunek poliwy którey sadza nie chwyci się. Wiadomo iest, że sadza od dołu która iest naybliżey ognia, nayprędzey zapalać się zwykła a od tey dopiero cały komin zaymuie się: skoro więc u dołu sadza osiadać nie będzie mogła, tedy sadza wyżey w kominie będąca, będzie nieiako odosóbnioną od ognia, a tém samém zaiąć się nie będzie mogła; przestrzegać iednak należy aby kominiarz wymiataiąc kominy, mieysce wytynkowane i pobielone w kominie z lekka tylko wymiatał nigdy zaś skrobaczką niezaskrobywał, aby na podrapanym mieyscu sadza nie zawieszała się. Powtarzaiąc tym sposobem raz na rok pobielanie kominów, można bydź pewnym, że zapalanie się sadzy w kominie daleko będzie rzadszem niżeli dotąd bywało.

O soleniu ogórków (z G. r. h.)

Chcąc mieć doskonale ukwaszone ogórki, zbiera się ie w czas pogodny gdy ieszcze są zielone: doyrzałe bowiem na nasienie iedynie służyć mogą. Uzbierane bez ogonków ocieraią się czysto i nie płókane zostawuią się przez noc na chuście rozpostarte; przysposabia się do tego faska lub baryłka która ieśli iest nowa, dobrze ią wyparzyć należy: na spodzie kładą się liście wiśniowe i winne, daley pakuią się ogórki przekładaiąc ie warstami liściem wiśniowym, drobno pociętemi winnemi gałązkami, koprem i posypuiąc ie nieco kromortartara utłuczoną (Weinstein). Napełniona baryłka nakrywa się dnem i wnet gotuie się woda dobrze osolona ostrzeysza nieco od tey która się używa do gotowania ryb, gdy ta woda ostygnie, miesza się z małą cząstką octu winnego i wlewa się w baryłkę za pomocą leyki. Potém szpuntuie się otwór baryłki i zalewa się dno smołą należycie. Z początku baryłka wystawiona ma bydź na słońce lub też stać może w mieyscu ciepłem gdzie świeże dochodzi powietrze. Raz na dzień można baryłkę poruszyć przez co się przyśpiesza fermentacya. W dni czternaście można iuż takowych ogórków używać: są one smaczne, iędrne, nie maią nieprzyie-

mney

mney słoności i rok cały konserwować się mogą.

Srzodek skuteczny przeciw rdzawieniu kruszców (wyięty z Gazety gospodarczo-rolniczey Hallskiey).

P. Radca Stanu *Osiander* w Goettyndze, zastanawiaiąc się nad wykopanemi w Salzburgu starożytnościami rzymskiemi, zrobił w roku 1818 to ważne odkrycie, że gwoździe żelazne dochowały się przeszło półtora tysiąca lat bez naymnieyszego zerdzawienia pomiędzy węglami.

W celu przekonania się czyli istotnie węgle są skutecznym srzodkiem przeciwko rdzawieniu żelaza i innych kruszców, robił Pan *Osiander* następuiące doświadczenia:

W szklanne naczynie z wielkim otworem, pomiędzy warstami węgla miałko utłuczonego, ułożył nowe żelazne stalowe narzędzia, iakoto: gwoździe, igły, sprężyny, sruby, stalowe guziki, scyzoryki, tudzież srébrne i miedziane nowe monety, mosiądz, miedź, cynę, ołów, tombak, i t. p. i zatknął to naczynie szklanne, podobnież szklanną, lecz źle przystaiącą nakrywką, tak, że na pływ wilgoci wcale nie był w niczém przeszkodzony.

Tę flaszę szklanną wstawił w obszerne naczynie drewniane napełnione węglami, popiołem i ziemią, gdzie powkładał także rozmaite żelazne i stalowe kawałki i dwa te iedno w drugie wstawione naczynia, z których pierwsze ziemią węglami i popiołem okryte było, zakopać kazał w ziemię na kilka stop głębokości w mieyscu dosyć wilgotném.

W iedenaście miesięcy odkopano naczynia, i po otworzeniu onych przekonano się: że w piérwszém węglami, popiołem i ziemią napełnioném naczyniu, wszystkie narzędzia żelazne zupełnie rdzą okryte zostały, massa zaś ie otaczaiąca nabrała iakieyś wilgoci; w drugiém atoli naczyniu zachowane przedmioty kruszcowe pozostały czyste, glancowne i bez naymnieyszego śladu rdzy, węgle zaś same nie nabrały żadney wilgoci.

Stwierdził się przeto domysł P. *Osiander*, że węgiel iest środkiem skutecznym przeciwko rdzawieniu kruszców. Za pomocą dopiéro opisanego doświadczenia, iakoteż i za pomocą wielu innych umyślnie w tym celu robionych doświadczeń, przekonał się także Pan *Osiander*, że mylne było dotychczasowe mniemanie, iakoby węgiel wilgoć w siebie przyymował, że przeto iest środkiem wybornym do zabespieczenia kruszców w wilgotném mieyscu złożonych.

Sposób robienia smacznego masła (wyięty z Gazety gospodarzo-rolniczey Hallskiey).

W małych gospodarstwach, gdzie się tylko kilka krów utrzymuie, zachodzą porą zimową niektóre niedogodności względem nabiału, z tego powodu, iż go w izbie mieszkalney utrzymywać potrzeba. Jakoż, gdy się w kilka lub kilkanaście dni zbierze śmietana, masło z niey nieudaie się iak zwyczaynie, i ma iakiś smak nieprzyiemny, pochodzący pewnie z utrzymywania mléka w izbie mieszkalney, maslanka nawet iest niemal do użycia nieprzydatną. Sądzę przeto, iż niemałą gospodyniom uczynię przysługę określaiąc im w niektórych okolicach iuż znaiomy, a u mnie ciągle zimową porą używany sposób robienia codziennie masła w małych illościach. Sposób ten iest następuiący:

Gdy mléko pół dnia albo dzień cały postoi, stawia się z miską w piec, gdzie ma się ogrzać, potém zaś wyięte i ostudzone bydź powinno; przez to zgęstnieie śmietana i nabędzie pewnéy tęgości. Takową śmietanę zbierać należy ostróżnie warzechą tak, aby w niey nic mléka nie pozostało, i zlewać w czystą miskę, i mięszać za pomocą czystey drewnianey łyżki, za kilka minut będzie iuż masło gotowe. Masło takie ma smak naywybornieyszy; mléko zaś pozostałe nie traci swoich własności i użyté bydź może do wszelkich potraw.

Spo-

Sposób wygubienia plam atramentowych z bielizny. (Przez P. *Hermstaedt*).

Do 6 łutów wody dészczowey wlewa się zwolna 1 łót kwasu siarczannego (oleum vitrioli), do tego dodaie się 3 łuty soli szczawikowey i 1 łót soku cytrynowego. Gdy się w mięszaninie tey przy ciepłym piecu trzymaney sól rozpuści, stawia się natenczas w mieyscu chłodném, i skoro ostygnie zlewa się płyn z wierzchu do czystey flaszeczki. Chcąc go użyć do wywabienia, napuszcza się nim plama i naciera, w kilka minut potém gdy iuż plama zniknie, chustę w wodzie zapłókać należy.

Sposób ratowania drzew owocowych uszkodzonych zgnilizną. (Wyięty z Gazety gospodarsko-rolniczey Hallskiey).

Jedynym nayskutecznieyszym srzodkiem drzew zgnilizną uszkodzonych, iest oczyszczenie ich dokładne ze wszelkich uszkodzonych części, iakoteż z ziemi i mchu w uszkodzonych rozpadlinach znayduiącego się. Co gdy się uskuteczni, zasmaruią się mieysca uszkodzone gaszoném wapném. Sposób ten nietylko niezawodnie pomoże, ale owszem przyłoży się skutecznie do tym pięknieyszego wzrostu drzewa. W początkach wprawdzie nie dadzą się dostrzegać skutki pomyślne, lecz objawią się niemylnie z wiosną następną, tak w samey zewnętrzney postaci drzewa iakoteż i w piękności wydanych owoców. O tey prawdzie przekonałem się sam wielokrotném doświadczeniem i mam za obowiązek udzielić tey wiadomości wszystkim miłośnikom drzew owocowych.

Sposób robienia i użycia kamienia kobrowego przeciwko ranom zadanym od wściekłego psa lub ukąszenia iadowitey gadziny.

Wziąć kość wołową z nogi przedniey od kolana aż do rogu: oczyścić z mięsa, popiłować w kawałki do upodobania. Wziąść potém zarzewia z twardego drzewa upalonego i rozgarnąwszy na dwa cale grubo, poukładać na nim kawałki kości i podobnym zarzewiem przysypać na dwa lub trzy cale z wierzchu, potym węglem rozpalonym obsypać.

Po wyszłych 12 godzinach, wydobywszy kości, i z popiołu otarłszy, probować — kawałek, który naśliniony chwyci się wargi, iest dobry; a który się nie chwyci; niezdatny.

Im prędzey kamień przyłożony będzie do rany zadaney od psa wściekłego lub iadowitey gadziny, tym pewniey pomoże; ieżeli się zaś rana zasklepiła, otworzyć ią trzeba lancetem lub szpilką rozdrapać. Przyłożony kamień chwyci się mocno rany a naciągnąwszy iadu, sam odpadnie, natychmiast ieżeli iest drugi na pogotowiu przyłożyć, a odpadniony wrzucić w mleko. Po nieiakim czasie wyiąwszy byle nie palcami, wrzucić w drugie mleko, i to póty odmieniać, póki nie przestanie mléko sinieć, i zielono farbować, takie mléko w dół wykopany wlać i ziemią przysypać, inaczey każde źwierze któreby go się napiło, żyć przestanie.

Przyrządzenie płótna przez które ani powietrze ani woda nie przechodzi.

Chcąc płótno tak przyrządzić aby przez nie ani powietrze, ani woda nie przechodziła, następuiącego użyć wypada sposobu: weź 3 kwar. oleiu i ½ gumy elastyczney gotuy zwolna przez godzin dwie. Skoro się gumma rozpuści, doday do niey dwie kwarty oleiu przegotowanego, funt żywicy, funt wosku żółtego i funt gleyty, zagotuy wszystko i pokąd płyn ten iest ciepły, smaruy nim płótno, które giętkości swey przez to bynaymniey nie straci. Płótno podobnie przyrządzone zalecaią na kiszki do sikawek, mianowicie kiedy kiszka takowa bez szwu z konopi iest utkaną.

Sposób przeciw kwaśnieniu mleka i iak się z niém postępuie chcąc ie słodkiém utrzymać.

Pan *Erchadt* w 3 części swego dodatku do fizyki, zaleca weynstynowy oleiek iako sposób na to służący; toiest: wiesza się w piwnicy trochę weynstynowey soli albo skalcynowanego potażu (wystarawszy się o nayczystszy) w zawiązaném suknie, to po niejakim czasie od powietrza się rozpłynie gdy w postanowioną szklankę nakapie, zachowuie się to do użycia. Do każdego funta mléka, używa się 20 lub 30 oleiu — Właściwie rozpuszczonego weynstynu albo alkaliczney soli i z mlekiém, które kto od kwaśnienia zachować pragnie (chociażby nawet iuż zaczęło kwasnieć niech zmiesza i zagotuie.

O moczu krwistym.

Dosyć się często ta choroba zdarza między bydłem, i ieżeli się wcześnie iey nie zapobieży, a krew się zapiecze, na ówczas staie się bardzo szkodliwą i bydło z tey choroby ginie.

Głównemi iey przyczynami są częstokroć upały, kwaśne i bagniste pastwiska, równie i siano wcześnie z bagnistych łąk sprzątnione, sprawuią tę chorobę. Naybardziey iednak podpada krwistemu moczeniu bydło, z górnych na nizkie pastwiska przepędzone.

Krowy zapadaiące na tę chorobę tracą mleko, są smutne, iedzą mało, i zimne maią uszy, a naywidoczniey z tego się okazuie, iż mocz zupełnie iest krwisty, i zimny.

Jeżeli to w lecie się przytrafia, bydło chore w oborach zatrzymane bydź powinno, można mu dawać wodę, w którey siemie lniane ugotowane zostało, przydawszy do tego salétry tyle, aby na iednę sztukę bydła, w przeciągu dwudziestu czterech godzin trzy lub cztéry łóty salétry wypadało. Trzeba mu także z szyi upuścić parę funtów krwi, a ten napóy tak długo dawać należy, dopokąd krwisty mocz nie ustanie.

Gdyby lekarstwo to nieskutkowało, tedy następuiące ściągaiące kilka razy dane, żądaną przyniesie pomoc.

Weź łót ałunu i dwa łóty salétry, rozpuść to w kwarcie mléka lub też maślance, i daway bydłu choremu, raz albo dwa razy na dzień.

Lekarstwo to podług okoliczności, przez kilka dni powtórzone bydź może.

Łayno psie w mléku rozpuszczone także skutecznym iest lekarstwem.

Przy tey chorobie na gnóy bydlęcy pilną baczność dawać należy, bo ieżeli iest z krwią zmieszany, twardy, lub też gdy bydło wcale niema odchodów, naówczas krew iuż w krzyżach iest zapieczona, a w przypadku takowym, rękę oleiem wysmarowawszy, gnóy zatwardziały wydobydź, i codziennie dwie lub trzy enemy dadź potrzeba. Do enem bierze się woda w którey gotowane były krupy ięczmienne a nalawszy pół kwarty do sikawki, przysypuie się półtora łóta salétry, i trzy łyżki oleiu lnianego przylewaią się. W przypadku gdyby po tych lekarstwach, we trzech dniach mocz krwisty nie ustał, naówczas znowu funt ieden krwi upuścić można.

O wszach bydlęcych

Cielęta zanędzniałe i w ciasném mieyscu chowane, oraz bydlęta chude, w nizkich, ciemnych, i wilgotnych oborach, dostaią wszów, które ie bardziey ieszcze wynędzniaią, dla tego należy takowemu bydłu nayprzód lepszą dać wygodę potém należy ie smarować po sierści szarą maścią tak nazwaną (unquentum neopolitanum) którą słomą dobrze po skórze rozcierać potrzeba, w dwudziestu i czterech godzinach, można maść tę ciepłą wodą z mydłem, lub ługiem ciepłym zmywać.

Jak

Jak zaradzić gdy krowy doyne mleko tracą.

Bywa to często, że krowy, lubo zdrowe i żadnym niepodległe chorobom, tracą nagle mleko, przyczyna iest nie inna, tylko niedyspozycya żołądka, że pokarmów dobrze trawić nie może, iże w nim nieczystości się znayduią. Krowie takowey dawać potrzeba przez trzy dni, codziennie 8 łótów soli glauberskiey, w wodzie rozpuszczoney, rano na czczo, a potém przez dziesięć lub dwanaście dni, rano i w wieczór, następuiący trunek:

Raszplowaney, czyli miałko utartey kory dębowey szarey, łótów dwanaście; utłuczonego koperku włoskiego dwanaście łótów; proszku z korzenia czerwoney goryczki, szesnaście łótów; to wszystko zmieszawszy, i podzieliwszy na dwadzieścia i czte-ry równe części, każdy proszek z półkwartą wody zmieszany krowie dawać się powinien.

Sposób zapobieżenia rozdymaniu się bydła.

Każda koniczyna a w szczególności trzy listkowa, gdy iest wcześnie skoszona, i ieszcze przed okwitnieniem bydłu dawana, iest mu wielce niebezpieczną a często śmiertelną. Aby więc tego niebezpieczeństwa uniknąć, potrzeba koniczynę w przyzwoitey porze kosić, i z sieczką pomięszaną bydłu dawać.

Sposób leczenia parochów końskich. (Wyięty gazety z Hallskiey).

Kiedy w kraiu pruskim powszechnie prawie konie na parchy chorowały, natenczas sposobu następniącego z pomyślnym przeciw owey zarazie używano skutkiem. Dla upowszechnienia tak wybornego lekarstwa niezaniedbał Rząd tameczny podać go do publiczney wiadomości. Chcąc konie od wspomnioney ochronić słabości, należy ie czysto utrzymywać i zapobiedz aby się nieznaydowały razem z zarażonémi. Gdy się atoli zarażą natenczas bierze się funt 1 tranu, 6 uncyi oleiu terpentynowego, 2 uncye na pyłek utłuczonych much hiszpańskich i 6 uncyi siarki.

Zagotowawszy tran, odstawia się od ognia i późniey nieco wsypuie się utłuczona siarka, co dobrze wymięszawszy, przystawia się znowu do ognia i mięsza nieustannie; gdy się zagotuie należy odstawić i ochłodziwszy należycie wsypać miałko utłuczone muchy hiszpańskie i wlać oley terpentynowy. Chcąc konie słabe tą maścią smarować, należy ią ogrzać i za pomocą szczotki nacierać nią strupy. Koń zarażony utrzymywany bydź powinien przez dni 14, a ieśli ma długą szerść natenczas trzymać go należy przez trzy tygodnie w ciepłey stayni i przepisanym smarować sposobem, a pewnie po upłynieniu tego czasu wyzdrowieie zupełnie.

Sposób oswobodzenia kapusty od gąsienicy.

Chcąc zapobiedz aby gąsienica nie psuła kapusty, zbiera się woda która użyta była do wymywania masła i zostawuie się póki nie zacznie przykrego wydawać zapachu, tą wodą polewaią się flanse, na których potém ani motyle ani gąsienice nie siadaią.

Atrament trwały do znaczenia bielizny.

We 24 łótach wody, gotuią się 2 łóty farnambuku, dodaie się łót 1 ałunu, poczém wygotowywa się rosciek ten aż do ciężaru szesnastu łótów, cedzi się i miesza z łótem 1 gummy arabskiey i 2 łótami dobrze utartego braunszteynu (niedokwasu czarnego manganicza).

Sposób

Sposób suszenia roślin przez P. Buchnera.

Od dawna przyięto za prawidło: że wszystkie korzenie, zioła, kwiaty, kory i t. d. koniecznie w cieniu suszyć należy. Czyniłem w tey mierze wiele doświadczeń porównywaiących, i przekonałem się, że przeciwnie postępować wypada, toiest: że daleko iest lepiey, ieżeli okoliczności dozwolą, rośliny lub ich części, wprost suszyć na słońcu. Wszakże każdy łatwo tego doświadczyć może i przekona się o rzeczywistości moiego twierdzenia. Niech kto zechce zaiąć się temi doświadczeniami, suszy kwiaty bzowe, arniki, rumianku, lawendy i dziwanny, samą melissę miętę, i t. d. współcześnie, iedne na słońcu, a drugie w cieniu; a łatwo się przekona, że na słońcu suszone właściwą w sobie żywość kolorów i zapach daleko mocnieyszy mieć będą, aniżeli te, które suszone są w cieniu. Przyczyna tego łatwo się daie poiąć: bo części roślinne, na działanie słońca wystawione, bardzo prędko wilgoć swą tracąc, niezwłócznie wysychaią, a inne pierwiastki w ich skład wchodzące, nie podlegaią odmianie. Jeżeli zaś będą pod strychem czyli na poddaszu lub w cieniu suszone, zwłaszcza w mieyscu, gdzie powietrze niema znacznego przystępu i ciągu; wtedy istoty roślinne do suszenia rozsypane, bardzo powoli więdnąć będą, a wysuszenie ich niezmiernie się opóźni; w sokach więc powstaie gatunek fermentacyi, kwiaty zczarnieią, a rośliny właściwy sobie zielony utracą kolor. Cząstki nawet oleiu lotnego zdaią się przez długie więdnienie ziół bardziey rozpraszać się, aniżeli preez nagłe suszenie w przyzwoitey temperaturze. Wszakże i to postrzegłem, że nieiest rzeczą konieczną, produkta roślinne do lekarstw używane suszyć na słońcu, ażeby ie w zupełney mocy i dobroci otrzymać; ale toż samo uskutecznić się może w suszarniach czyli izbach szczególniey do suszenia przeznaczonych, w którychby iednak temperatura nie przechodziła od 3o — 4o stopni Reaum. Ma się rozumieć, że rośliny lubiiakiekolwiek ich części, suszyć się maią na matach lub też na płótnie grubém, w ramach napiętém i zawieszoném, zrzadka cienko ie rozściełaiąc.

Atrament trwały, niczém niedaiący się wyymowas z papieru.

W roku 1817 wynalazł Karol *Wetterstedt* wyborny atrament, do ważnych, wszelkiego rodzaiu tranzaktów służący, który się niczém wyymować nie daie. Tusz rozprowadza się wodą, i dodaie się do niego kwas wodosolny, do póki mieszanina gorzkawo-kwaskowatego smaku nie nabierze. Ta massa poczęści gniciu kleiu papierowego zapobiega, farba iey czarna w papier głęboko się wpaia; kwas po iey wyschnięciu mocno się zagęszcza, papier się kurczy, i ścisley zamyka, wpoione cząstki tuszu, które nie mogą bydź wydobyte bez nadwerężenia samego papieru. W tym przypadku, chociaż atrament na powierzchni pozostały, da się poczęści spłókać wodą; iednakże część iego która w papier wsiękła czarne zostawuie rysy, dostateczne do łatwego czytania pisma.

Lakier ochraniaiący rozmaite rzeczy od spalenia.

Mieszanina służąca do napawania wszelkiego rodzaiu materyi, dla ochronienia ich od zgorzenia, następuiącym robi się sposobem: kley rybi (możnaby nawet użyć i stolarskiego) rozpuszcza się w wodzie spółcześnie, rozpuszcza się w drugim naczyniu ałun w podobney ilości wody; oba płyny razem zlewaią się do naczynia i mieszaią, a do mieszaniny dodaie się mała ilość octu; potém zanurzaią się w niey rzeczy maiące bydź ochraniane od ognia. Żeby zaś bydź pewnieyszym żądanego skutku, należy powlekać ie kilka razy tym płynem za pomocą pęzla. Naczynia tak zaprawione używać się mogą do gotowania, ponieważ ten lakier, ciepło z łatwością przepuszcza, a chroni tylko od spalenia na węgiel.

Znaki przepowiadaiące rolnikom czas pogodny lub dżdżysty wyjęte z dzieła (Nouveau cours complet d'Agriculture theorique et pratique par les membrès de la section d'agriculture de l'Institut de France) sprawdzone przez wielu sławnych Agronomów.

Znaki wzięté ze stanu Atmosfery

1, Jeśli gwiazdy tracą na swey iasności chociaż niebo nieiest okryte obłokami, iest to znak nastąpić maiącey nawałnicy.

2, Gdy gwiazdy zdaią się bydź większe lub bliższe siebie niż zwyczaynie, iest to znak rychłey zmiany czasu.

3, Błyskawice widziane przy poziomie w czasie wyiaśnionego nieba, są znakiem upału i piękney pogody.

4, Grzmoty wieczorne, rokuią burze ranne, wiatry, przypadaiące w południu, deszcz.

5, Grzmoty ciągłe przepowiadaią okropną burzę.

6, Tęcza iasna lub podwóyna, zapowiada deszcz ciągły.

7. Wieńce na około słońca, xiężyca, i gwiazd, są znakiem deszczu.

8, Gdy deszcz z dymem spada, ma padać długo i obficie.

9, Jeśli po małym deszczu da się widzieć przy ziemi obłok dymowi podobny, iest to znak, że iuż więcey padać nie będzie.

10, Jeśli po deszczu obłoki zniżaią się ku ziemi i zdaią się toczyć po polach, będzie pewnie pogoda.

11, Po czasie dżdżystym mgła postrzeżona, zapowiada pogodę.

12, Lecz w czasie pogodnym gdy się mgła ukaże i podniesie w kształcie obłoku, niezawodnie nastąpi czas niepogody.

13, Jeśli się ukażą poboczne słońca (parahelia), ma nastąpić śnieg i zimno.

14, Błyskawice w zimie postrzegane, są znakiem bliskiego śniegu, wiatru lub zawiei.

15, Obłoki rozdzielone nakształt wełny owczey na grzbiecie, przepowiadaią w lecie, wiatr, w zimie, śnieg.

16, Jeśli nad horyzontem niepostrzegamy obłoków i wiatru niema żadnego, lub iest wiatr półnócny, iest to znak niezawodny piękney pogody.

17, Jeśli po wietrze następnie szron lub mroz biały który się w mgłę rozprasza, będzie czas niepogodny.

18, W klimacie naszym wiatr południowo-zachodni, sprowadza nayczęściey deszcz, który przy wietrze wschodnim bardzo rzadko się zdarza.

Znaki wzięte z ciał martwych.

1, Jeśli płomień w lampie się iskrzy, lub na knocie formuie się guzik, iest wielkie do dżdżu podobieństwo.

2, Podobnież gdy sadza w kominach odpada, na deszcz się zabiera.

3, Gdy rozpalone do czerwoności węgle zdaią się więcey żarzyć niż zwyczaynie, i gdy płomień iest bardziey poruszany, iest to znak wiatru.

4) Płomień świécy prosty i spokoyny, przepowiada pogodę.

5, Gdy głos dzwonów daley się rozchodzi, iest to znak wiatru lub czasu zmiennego.

6, Istoty pachnące, gdy wydaią mocnieyszy zapach, deszcz rokuią.

7, Odmiana częsta wiatru, zapowiada wielką burzę.

8, Jeśli sól, marmur, żelazo, szkło, staią się wilgotne, drzwi i ramy okień pęcznieią

czniciaą; naciski u nóg mocniey bolą, iest to znak deszczu lub odligi.

9, Wiatry powstaiące w dzień, są mocnieysze i dłużey trwaią niż powstaiące w nocy.

10, Gdy się mrozy zaczynaią przy wietrze wschodnim, dłużey trwaią.

11, Gdy wiatr się nie zmienia; stan atmosfery trwa iednostayny.

Saussure w swoim traktacie, Higrometryi opisuie niektóre znaki zwyczaynie deszcz przepowiadaiące. Takiemi są: większa przezroczystość niż zwyczaynie powietrza, małe białe obłoki, które przez słońce przechodząc farbuią się kolorem czerwonym, żółtym, zielonym, i innemi kolorami tęczowemi, oraz gdy xiężyc iest na około otoczony parą

Znaki wzięte ze źwierząt.

1, Gdy nietoperze w większey liczbie niż zwyczaynie są postrzegane, lub gdy dłużey lataią, przepowiadaią nazaiutrz dzień ciepły i pogodny, przeciwnie się dzieie, gdy są w małey liczbie, wlatuią do domów i piszczą.

2, Gdy głos sowy w czasie niepogody daie się słyszeć, następuie pogoda.

3, Gdy głos kruków rano daie się słyszeć, następuie także pogoda.

4, Gdy kaczki, gęsi, podczas pogody lataią w rozmaite strony, krzyczą, i nurzaią się do wody, iest to znak deszczu lub burzy.

5, Gdy pszczoły niezbyt się oddalaią od ulów, lub gdy przybywaią do ulów w gromadzie, przed nocą nie będąc zupełnie obciążone, iest to znak deszczu.

6, Gołębie późno powracaiące do gołębnika, przepowiadaią deszcz na dzień następny.

7, Gdy wróble bardzo świergocą i kupią się, przepowiadaią czas niepogodny.

8, Gdy kury grzebią w piasku bardziey niż zwyczaynie, gdy kogut śpiewa w wieczor lub w godzinach niezwyczaynych, deszcz pewny nastąpi.

9, Gdy Jaskółki w swym locie dotykaią ziemi lub wody, czas niepogody następuie.

10, Gdy muchy mocniey kąsaią i są bardziey uprzykrzone, przepowiadaią burzę.

11, Gdy przed zachodem słońca muszki się zgromadzaią, i formuią kolumnę wirowatą, nastąpi pogoda.

12, Gdy żaby skrzeczą bardziey niż zazwyczay, ropuchy wieczorem z nór swych w większey liczbie wychodzą, gdy robaki z ziemi wychodzą na iey powierzchnią, gdy więcey się znayduie kretowin, oraz gdy woły i indyki w kupę się zgromadzaią, iest prawie naywiększa pewność deszczu.

13, Gdy bydło a zwłaszcza owce, są więcey chciwe pokarmu, deszcz iest niedaleki.

Można tu ieszcze dołączyć niektóre przepowiedzenia pospólstwa, chociaż ich sprawdzenie nieiest tak łatwe, iako potrzebuiące dłuższego czasu.

1, Gdy 3go maia deszcz pada, nie będzie orzechow; gdy 15 czerwca, nie będzie winogron.

2, Gdy w zimie iest wiele śniegu, należy spodziewać się urodzaiów, przeciwnie gdy zima iest dżdżysta, nieurodzaiów. Wiadomo, że gdy wiosna iest dżdżysta, iest podostatkiem siana, a mało zboża, gdy ciepła, owoce są przez robactwo stoczone, gdy iest zimna, zbiory się opózniaią.

3, Jeśli wiosna i lato są zbyt suche, lub zbyt wilgotne, niedostatku należy się lękać; gdy lato iest ciepłe, panuią choroby.

4, Po piękney jesieni następuie zwyczaynie zima wietrzna.

5, Gdy wiosna i lato są wilgotne, zwyczaynie iesień bywa pogodna; gdy zima iest dżdżysta, wiosna bywa sucha; gdy zima sucha, wiosna iest wilgotna; gdy iesień piękna, wiosna iest dżdżysta.

PO-

POWIEŚĆ

Pewny w świecie nowicyusz, aczkolwiek miał do uczciwego pokazania się na wielkiém świecie przymioty, przecięż iak na nieszczęście przybywszy do iednego dworu, gdy wszedł do pokoju, chcąc komplement oddać łasce pańskiey, na pierwszy widok świetnego i licznego zgromadzenia tak się zmieszał, że przytomność stracił. Zawadziwszy więc nogą o kobiérzec, rozdarł go, stoiącą na nim gotowalnią obalił, i gdy impetem na ziemię padał ratuiąc się, chwycił za firankę od okna, wyrwał ią z prętem, stłukł lustro żelazem, a firankę na sobie iak płaszcz pociągnął, i tak ustroiony przyszedł do Pani. Gdy się iey kłania, pośliznął się na woskowaney posadzce i głową uderzył w głowę Jeymości, aż iey guz na czole wyskoczył. Témi przypadkami niezmiernie zmieszany, gdy się wymawia i o przebaczenie prosi, ze słów wydanych drżącemi ustami i przecinaną mową, złożyło się kilka, nieprzyzwoitych wyrazów. Proszą siedzieć podaią krzesło, on ie omija i wywraca się w znak iak długi na posadzkę, podniosłszy się siada na drugiém krześle, na którem Jeymościna gitara leżała, i na drobne kawałki ią druzgoce. Przerażony trzaskiem, porywa się ze stołka, usiada na trzecim i tam spoczywaiącą suczkę bonońską gniecie. Tu iuż zupełnie głowę stracił, i niewiele myśląc bez pożegnania w nogi co tchu ucieka; w biegu upada na kamerdynera obnoszącego tacę z kawą, wytrąca mu ią, tłucze filiżanki, a kawę po fryzurach i sukniach dam siedzących rozlewa. Szczęściem dopadłszy drzwi wymknął się, i bez pożegnania odjechał.

Odkrycie machiny do filtrowania czyli czyszczenia wody.

Francuz *Cuchet* wynalazł sposób przez którą naynieczyścieysza zgniła i śmierdząca woda w krótkim czasie do zupełney czystości przyprowadzoną i za napóy używaną bydź może. Doświadczenie, które w tey mierze w roku 1802 w przytomności więcey 300 osób uczynił, przewyższyło wszystkich oczekiwanie. — Przytomni, którzy spoczątku zaledwie znieść mogli smród wody do oczyszczenia przyniesioney, zdumieli się skosztowawszy iey gdy ią zupełnie czystą spostrzegli. — Wynalazek ten iest barzo ważnym w rozmaitych przypadkach, a szczególniey użytecznym dla okolic, które źródeł nie maią. Czyszczenie to, dzieie się następuiącym sposobem: bierze się węgli z drzewa upalonych, które iak naymieley utłuc i dopóty płókać należy, dopóki smolić nie przestaną: tak przygotowane maiąc węgle i drugą takąż ilość wapna, wziąść potrzeba beczkę o iedném dnie, i takową węglem na wpół z wapnem pomieszanym do połowy upakować, w dnie pozostałem powinna bydź dziura, z którey wyiąwszy czop, przywiąże się pod dnem płótno do cedzenia; takową beczkę stawia się nad naczyniem do przyięcia wody przygotowaném, i nalewa się wodą czyszczenia potrzebuiącą, która tym sposobem przecedzona wszelkiego plugastwa i smaku nieprzyiemnego pozbawiona, na napóy użytą bydź może.

Sposób przyrządzenia bótów aby były trwalszemi i wilgoci nieprzyimowały.

Do pary butów nowych, które do czasu zrobienia ich naymniey przez tydzień schnąć powinny, weź trzy łyżki pokostu

z oleiu

z oleiu lnianego i pół łyżki zwyczayney stołowey terpentynowego oleyku, a zmięszawszy razem, smaruy tą mięszaniną podeszwy i przygrzeway nad wolnym ogniem, a gdy wsiąknie i przyschnie posmaruy znowu i powtarzay to samo dopóty, dopóki smarowidła podeszwa wsiąkać nie przestanie; co gdy nastąpi, postaw bóty w ciepłym mieyscu aby całkiem podeszwy wyschły, potém używay ie, a w używaniu ich o trwałości podeszew przekonasz się: chcąc iednak mieć ieszcze trwalsze podeszwy; tedy postąpiwszy iak wyżey przepisano, po każdém nasmarowaniu podeszew, nim smarowidło zupełnie podeschnie, weź piasku czystego mierney grubości, posypuy niém podeszwy i wbiiay go młotkiem tyle, ile go tylko weyść może, powtórz to kilka razy smaruiąc na przemiany aż się zrobi nieiako druga podeszew z piasku i pokostu, grubości iak tylec od noża stołowego; w ówczas wysusz ie dobrze i potém używay; przyszwy zaś i cholewy, aby wody nie przepuszczały, przyrządź iak następuie: weź łoiu, sadła i wosku z każdego po równey części i topiąc na wolnym ogniu dodaj (na parę butów) małą łyżkę terpentyny; rozegrzey skórę smaruy tą mięszaniną nad wolnym ogniem i gdy podeschnie powtórz to samo, a będziesz miał bóty od wszelkiey wilgoci zabezpieczone; szwy zaś szczególniey tym tłuszczem smarować należy. Takie przyrządzenie bótów, iak z iedney strony trwałość ich zapewnia, a tém samém krwawo zapracowany grosz rolnika i czeladzi ochrania; tak z drugiey strony nie dopuszczaiąc przystępu wilgoci, noszącego takowe bóty, od wielu ocala chorób.

Przyrządzenie łoiu na świéce o $\frac{1}{3}$ część dłużey palące się niżeli zwyczaynie.

Weź trzy kwarty wody studzienney $1\frac{1}{2}$ łota ałunu, 2 łoty potażu, i 8 łotów zwykłey soli kuchenney; rospuść to wszystko w wodzie i w ługu tym ugotuy 2 funtów łoiu. Łóy wyborny gotuy iedynie pół godziny, grubiey zaś kraiany tak długo pokąd się zupełnie nie wygotuie. Korzyść ze swic z takiego łoiu sporządzonych, iest ta: iż palą się o $\frac{1}{3}$ dłużey, są iasne, nietopiące się i nie pryskáią.

Bardzo dobry sposób, aby krowy wiele mleka dawały.

We *Frankonii*, a szczególniey w okolicach *Kubfercell* hodowaniem bydła sławnych, używaią następuiącego sposobu, aby krowy wiele mléka dawały: przed doieniem daią nayprzód krowom napóy letni, gęstawy i żyzny, który tak urządzaią: dla każdey krowy daią garść grubey mąki, do którey wlewaią garniec gorącey wody, aby się zupełnie rozpuściła, potém dodaią trochę soli i dwa do trzech garcy wody rzeczney, pomimo tego iednak, chcąc mieć dosyć mleka, potrzeba krowy dobrze karmić i taką im dawać paszę, iaką naylepiey lubią; szczególniey zaś potrzeba do pokarmu ich to mięszać, co strawność sprawuie, iako to: oset, pokrzywy, sół, i t. p.

Nowa maść dla leczenia uszkodzonego drzewa

P. *Edelkranck* wynalazł nową maść do leczenia ran drzewu zadanych, która wszystkie dotąd znane maści tego gatunku w dobroci i trwałości przewyższa. Maść ta robi się z pospolitego pokostu lub z oleiu lnianego, gotuiąc go całą godzinę dodawszy do funta uncyą gleyty (litargyrium). Do tego zgęstniałego oleiu potrzeba dodać kości na proszek utartey tyle, aby się z niego zrobiła massa podobna do klaystru; w którym umoczywszy pęzlik, rany uszkodzonych drzewek (ochędożywszy ie wprzód zupełnie aż do gładkości), lub gałęzie w mieyscach uciętych, zasmarować należy, i to w czasie suchey pory, gdyż pod czas słoty trzymać się nie będzie. P. *Edelkranck* robi to w ten sposób: chcąc użyć tey maści, bierze naczynie w którém ią zachowuie, wstawia ie w ciepłą wodę aby massa rozrzedniała i umoczonym w niey pęzlem gdzie potrzeba smaruie. Proszek z kalcynowanych kości, osobliwie białych, sprawuie tę korzyść, że promienie słoneczne odbiiaiąc, nie dopuszcza nagłego zaschnięcia mieysc wspomnioną maścią nasmarowanych.—

